

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 21-05-3369

Chișinău

25.04.2018

**Domnului Andrian CANDU
Președinte al Parlamentului**

Stimate Domnule Președinte,

Potrivit prevederilor art. 127 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996, prezentăm alăturat Raportul anual pentru 2017, privind implementarea Programului de activitate al Guvernului 2016-2018.

Anexă: 35 file

Cu respect,

Prim-ministru

Pavel FILIP

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr.	950	
"26"	04	2018
Ora		

RAPORT

**privind implementarea
Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova pentru
anul 2017**

Chișinău, 2018

CUPRINS:

INTRODUCERE.....	3
I. COMBATerea CORUPȚIEI	4
II. POLITICA EXTERNĂ, SECURITATEA ȘI APĂRAREA	4
III. REINTEGRAREA ȚĂRII ȘI CONSOLIDAREA STATULUI	7
IV. DEZVOLTAREA ECONOMICĂ, SECURITATEA ENERGETICĂ, SPORIREA COMPETITIVITĂȚII ȘI CREAREA LOCURILOR DE MUNCĂ	8
V. JUSTIȚIA ȘI DREPTURILE OMULUI	12
VI. AFACERILE INTERNE ȘI SIGURANȚA CETĂȚEANULUI	14
VII. BUNA GUVERNARE	16
VIII. PROTECȚIA MEDIULUI	22
IX. SĂNĂTATE ȘI POLITICI SOCIALE PROACTIVE	24
X. EDUCAȚIA	27
XI. CERCETAREA ȘI ȘTIINȚA	29
XII. CULTURA	30
XIII. TINERET ȘI SPORT	32
XIV. MASS-MEDIA	34
XV. DIASPORA	34
XVI. MINORITĂȚI NAȚIONALE	35
XVII. SOCIETATEA CIVILĂ	36

INTRODUCERE

Pe parcursul anului 2017 Guvernul și-a continuat acțiunile orientate spre dezvoltarea și modernizarea Republicii Moldova, cu centrarea pe rezultatele așteptate de cetățeni și pe realizarea obiectivului major de integrare europeană.

Raportul de activitate a fost elaborat cu scopul de a reda o analiză a evoluțiilor înregistrate pe parcursul anului 2017, fiind structurat în conformitate cu obiectivele generale ale Programului de activitate al Guvernului pentru anii 2016-2018. Acțiunile realizate reflectă continuitatea și dinamizarea procesului implementării reformelor asumate conform prevederilor Programului de activitate al Guvernului și ale Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, precum și a altor angajamente naționale și internaționale.

În 2017 Guvernul și-a concentrat eforturile pentru atingerea obiectivului principal – dezvoltarea economică – ceea ce a dus la un avans al PIB-lui cu 4,5%. O atenție sporită a fost acordată și implementării obiectivelor specifice ale Programului de activitate al Guvernului pentru anii 2016-2018 – creșterea bunăstării, siguranței și calității vieții cetățenilor, în special prin modernizarea instituțiilor publice, creșterea calității educației, asigurarea protecției sociale pentru grupurile vulnerabile ale populației, dezvoltarea infrastructurii și siguranței energetice, crearea locurilor de muncă, eradicarea corupției și garantarea supremației legii, asigurarea securității personale, prestarea serviciilor publice accesibile și cost-eficiente etc.

Realizările înregistrate în sfera performanței economice și a statului de drept reflectă, în mod firesc, suportul și încrederea partenerilor externi. Implementarea plenară a angajamentelor asumate pe marginea Memorandumului cu Fondul Monetar Internațional, precum și evaluările pozitive etapizate reprezintă un semn de încredere și o încurajare pentru continuarea reformelor conform actului de guvernare asumat.

I. COMBATAREA CORUPȚIEI

O prioritate în procesul de aliniere la vectorul european a fost dezvoltarea cadrului legislativ în domeniul prevenirii și combaterii corupției, pentru îmbunătățirea instrumentarului existent al organelor cu funcții de control în acest domeniu.

Pe parcursul întregului proces de elaborare a proiectelor de acte normative, Guvernul a fost asistat de experți naționali și internaționali în domeniu, partenerii de dezvoltare și societatea civilă, iar la etapa de adoptare a avut susținerea Parlamentului. Ca rezultat, au fost adoptate o serie de acte legislative importante, printre care menționăm:

- Strategia națională de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020;
- Legea integrității;
- Legea privind Agenția de Recuperare a Bunurilor Infractionale.

Totodată, în Parlament se află la diferite etape proiecte de legi menite să contribuie la diminuarea fenomenului corupției, în ceea ce privește:

- avertizorii de integritate;
- stabilirea sancțiunilor descurajante pentru actele de corupție și incriminarea acțiunilor cu privire la delapidarea patrimoniului public;
- modificarea și completarea cadrului legal menit să consolideze capacitățile funcționale ale Centrului Național Anticorupție, inclusiv aprobarea structurii și efectivului-limită ale acestuia.

Un alt aspect important aflat în atenția Guvernului și Parlamentului a fost domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor, în special ajustarea sistemului național la prevederile standardelor internaționale și legislației europene nou-adoptate.

Ca rezultat al eforturilor comune, inclusiv ale partenerilor de dezvoltare, a fost adoptată **Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului**, care vine să transpună Directiva UE 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului.

În același timp, Guvernul a aprobat Planul de acțiuni privind reducerea riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2017-2019.

II. POLITICA EXTERNĂ, SECURITATEA ȘI APĂRAREA

A. Politica externă și integrarea europeană

O politică externă de succes este ghidată de rezultatele reformelor pe plan național, acest aspect fiind valabil, în particular, pentru procesul de integrare europeană a Republicii Moldova.

Prin urmare, în 2017, eforturile Guvernului în raport cu Uniunea Europeană au fost orientate, în primul rând, spre implementarea angajamentelor asumate în Acordul de Asociere, spre realizarea *temei de acasă*. În scopul definirii clare a măsurilor ce urmau a fi întreprinse, a fost negociată și ulterior aprobată Agenda de Asociere RM-UE pentru 2017-2019. Adicional, a fost revizuit și Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere, care, în esență, reprezintă instrumentul de implementare a Acordului și servește drept bază pentru sincronizarea eforturilor Guvernului și Parlamentului spre atingerea obiectivelor prevăzute de Acord:

instaurarea bunei guvernări, consolidarea statului de drept, dezvoltarea economică și asigurarea unei economii de piață funcționale.

Rezultatele obținute în implementarea PNAAA (66%), precum și a Agendei de Asociere sînt importante, făcînd ca procesul de ajustare la standardele și normele UE să devină mai profund și, totodată, ireversibil. Acestea sînt, în mare parte, și constatările experților și oficialilor UE prezentate în cadrul numeroaselor reuniuni ale structurilor comune: Consiliul de Asociere, Comitetul de Asociere și subcomitetele desfășurate pe parcursul anului.

O dimensiune importantă a politicii de integrare europeană a Republicii Moldova a constituit-o participarea țării la reuniunile Parteneriatului Estic, cea mai importantă fiind Summitul din 24 noiembrie 2017, în cadrul căruia au fost adoptate Obiectivele prioritare ale activității ce ține de dimensiunea multilaterală a inițiativei pînă în anul 2020.

În perioada de referință s-a constatat, de asemenea, o dinamică generală pozitivă pe *plan bilateral*. Relațiile cu țările vecine – România și Ucraina – sînt în continuă ascensiune. Dialogul s-a desfășurat la cel mai înalt nivel, inclusiv în cadrul vizitelor reciproce, al ședințelor comune ale Guvernelor, al comisiilor pentru integrare europeană și al celor pentru cooperare economică. Parteneriatul strategic cu România generează atît progrese politice, cît și economice sau sociale. Rezultatele atinse în cooperarea cu Ucraina sînt multiple, în mod aparte evidențiindu-se lansarea controlului comun al frontierei pe segmentul transnistrean.

Relațiile cu statele Europei Occidentale și SUA s-au dezvoltat dinamic, orientîndu-se spre asigurarea sprijinului acestor țări în procesul de modernizare și reformare a Republicii Moldova. Menționăm amplificarea relațiilor bilaterale cu Statele Unite ale Americii, odată cu relansarea dialogului strategic RM – SUA, care a fost valorificată și prin întrevederi și vizite pe linia Legislativului și Guvernului. Și-au păstrat consistența relațiile bilaterale cu Germania și Franța, precum și cu alte țări ale UE și occidentale. În acest context, menționăm, de asemenea, extinderea prezenței diplomatice a unora dintre aceste țări la Chișinău (*Austria – deschiderea Ambasadei în februarie 2017, Olanda – inaugurarea Oficiului în decembrie 2017*), precum și stabilirea unor noi platforme de cooperare, cum ar fi cea cu statele Asociației Europene a Liberului Schimb, AELS-EFTA (*Elveția, Liechtenstein, Islanda și Norvegia*).

În anul de referință, rapoartele bilaterale moldo-ruse au trecut printr-o perioadă deloc simplă de dezvoltare. S-au acumulat mai multe subiecte dificile, contrar eforturilor Guvernului de stabilire a unui dialog care să respecte opțiunile politice și economice ale Republicii Moldova, integritatea și suveranitatea țării noastre. Chiar și în aceste condiții, am constatat o creștere a volumului schimburilor comerciale, ceea ce denotă potențialul relației bilaterale cu Federația Rusă.

Prioritățile de politică externă pe arealul Asia, Orientul Mijlociu, Pacific și Africa s-au centrat pe dezvoltarea potențialului de cooperare cu Turcia, Statul Israel, Statul Qatar, Emiratele Arabe Unite, Japonia, Republica Populară Chineză, precum și cu alți actori regionali. Au fost inițiate negocierile cu autoritățile din Emiratele Arabe Unite privind deschiderea misiunii diplomatice a Republicii Moldova la Abu Dhabi și a consulatului general la Dubai.

În anul 2017 au fost înregistrate măsuri mai energice în realizarea obiectivului național strategic de fortificare a diplomației economice. O atenție sporită a fost acordată instituirii birourilor/secțiilor comercial-economice (BCE) în vederea concentrării eforturilor de promovare în statele-țintă a Republicii Moldova ca destinație pentru investiții, precum și dinamizării relațiilor comerciale cu țările identificate drept piețe atractive pentru export. Adițional la BCE existente și nou-instituite (*România, Ucraina, Federația Rusă, Belarus, China, Elveția, Belgia, Germania, Polonia și Italia*), în lista statelor de interes sporit au fost incluse Turcia și Emiratele Arabe Unite.

Totodată, au fost lansate modificări ale legislației în vigoare pentru simplificarea regimului de vize și a celui de aflare a străinilor în Republica Moldova, în scopul sporirii atractivității investiționale și turistice a țării noastre.

Aceste priorități se regăsesc și în agenda de cooperare pe dimensiunea regională, astfel că în 2017, în cadrul Organizației Cooperării Economice la Marea Neagră (OCEMN) a fost adoptată Strategia de facilitare a comerțului pentru regiunea OCEMN (Istanbul, 29 iunie 2017), iar în cadrul Organizației pentru Democrație și Dezvoltare Economică – GUAM (Kiev, 27 martie) au fost semnate Protocoalele privind funcționarea Zonei de Comerț Liber și a fost lansată platforma GUAM de cooperare în materie consulară (Kiev, 16-17 mai 2017).

Pe **dimensiunea multilaterală** se evidențiază eforturile de menținere a unui dialog activ cu privire la obiectul suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova. În 2017, discuțiile și eforturile în acest sens au depășit cadrul tradițional al platformelor oferite de OSCE, dialogul fiind extins și asupra dimensiunii ONU. A fost lansat procesul de includere în discuții pe agenda ONU a subiectului retragerii trupelor militare străine de pe teritoriul Republicii Moldova, inițiativă care va fi promovată intens și în anul curent. Asigurarea respectului pentru drepturile omului a constituit unul dintre obiectivele centrale ale dialogului pe platforma Consiliului Europei.

Un eveniment major este deschiderea în decembrie a Oficiului de Legătură NATO în Republica Moldova, ceea ce consolidează dialogul politic, impulsionează cooperarea bilaterală, oferind posibilitatea valorificării competenței și experienței Organizației în cele mai diverse domenii, inclusiv în ceea ce privește implementarea proiectelor de asistență cu sprijinul Alianței.

Eforturile respective au fost susținute inclusiv prin consolidarea bazei juridice, pe parcursul anului 2017 fiind semnate 47 de tratate internaționale bilaterale și 36 de tratate multilaterale.

B. Securitate și apărare

Promovarea și implementarea politicii de apărare de către Ministerul Apărării s-au realizat pe următoarele direcții:

- perfecționarea cadrului legal, ajustarea documentelor de politici în domeniul apărării și crearea unui mecanism integrat de planificare a apărării naționale;
- asigurarea nivelului necesar de pregătire al Armatei Naționale pentru îndeplinirea sarcinilor stabilite;
- dezvoltarea colaborării cu Uniunea Europeană în cadrul Politicii de Securitate și Apărare Comună și continuarea cooperării cu NATO în cadrul Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO pentru anii 2017-2019;
- dezvoltarea relațiilor de cooperare cu organizațiile internaționale de profil, instituțiile de apărare ale altor state, precum și extinderea cooperării cu partenerii străini.

Asigurarea continuității procesului de reformare, menținere și dezvoltare a capacităților militare ale Armatei Naționale și instituțiilor Ministerului Apărării a fost organizată în baza *Liniilor directorii de planificare a apărării pentru anii 2018-2019*. Totodată, Guvernul a aprobat proiectul *Strategiei naționale de apărare și al Planului de acțiuni privind implementarea acesteia pentru anii 2017-2021*. În urma măsurilor de reorganizare, precum și în contextul sporirii controlului democratic asupra Forțelor Armate, a crescut ponderea funcțiilor civile în aparatul central al Ministerului Apărării. Totodată, au fost delimitate atribuțiile aparatului central al Ministerului Apărării de cele ale Marelui Stat Major al Armatei Naționale.

Au fost consolidate capacitățile instituționale de participare la operațiuni și misiuni de menținere a păcii ONU, UE, OSCE prin pregătirea și participarea efectivului Armatei Naționale la misiuni ONU desfășurate în Sudanul de Sud (UNMISS), Republica Centrafricană (MINUSCA) și Kosovo, precum și în cadrul Misiunii Speciale de Monitorizare a OSCE în Ucraina.

În vederea implementării obiectivelor specifice ale Ministerului Apărării, ce rezultă din Planul Individual al Parteneriatului Republica Moldova – NATO pentru anii 2017-2019, sînt în proces de realizare 29 de acțiuni și se acordă suportul necesar altor ministere și instituții la realizarea a 13 acțiuni din plan.

În scopul dezvoltării relațiilor bilaterale a fost semnat Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Azerbaidjan privind cooperarea în domeniul militar și a fost finalizat proiectul privind acordarea unui lot de echipament Armatei Naționale de către Republica Populară Chineză.

III. REINTEGRAREA ȚĂRII ȘI CONSOLIDAREA STATULUI

Implementarea obiectivului guvernamental de reintegrare a țării constituie o prioritate constantă în activitatea tuturor autorităților naționale.

În acest sens, a fost asigurată funcționalitatea tuturor platformelor de dialog și au fost formulate propuneri constructive, care să contribuie la soluționarea problemelor stringente cu care se confruntă populația de pe ambele maluri ale Nistrului și la realizarea scopului central al negocierilor: identificarea unei soluții politice durabile pentru dosarul transnistrean. Pe parcursul anului 2017 a avut loc o reuniune oficială în formatul de negocieri „5+2” (Viena, 27-28 noiembrie 2017), 3 întreveneri de lucru la nivel de lideri și 9 la nivel de reprezentanți politici, 32 de ședințe ale grupurilor de lucru sectoriale pentru promovarea măsurilor de consolidare a încrederii.

În procesul de negocieri au fost semnate mai multe decizii protocolare, din care 5 sînt pe probleme de interes major pentru populația de pe ambele maluri ale râului Nistru (deschiderea podului dintre satele Gura Bîcului și Bîcioc, asigurarea bunei funcționări a școlilor cu predare în grafia latină, aplicarea apostilei pe actele de studii din regiunea transnistreană, accesul fermierilor din raionul Dubăsari la terenurile agricole, organizarea interacțiunii în domeniul telecomunicațiilor).

Pe parcursul perioadei de referință, au fost promovate proiecte și acțiuni care să contribuie la apropierea populației de pe cele două maluri ale Nistrului și să dezvolte social-economic localitățile din Zona de Securitate și din regiunea transnistreană în scopul restabilirii spațiului național unic.

Asigurarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a țării constituie, de asemenea, o preocupare permanentă a autorităților constituționale. Astfel, a fost acordată asistența necesară în 167 de cazuri de încălcare a drepturilor omului, fiind sesizați actorii din formatul de negocieri „5+2” și organele de drept naționale.

Pînă în anul 2017, la Camera Înregistrării de Stat au fost înregistrați 2424 de agenți economici din regiunea transnistreană, care au posibilitatea să activeze respectînd legislația națională și cerințele internaționale. Tranzacțiile economice externe ale acestora pentru anul 2017 se prezintă în felul următor: export – 614,2 mil. dolari SUA, import – 918,6 mil. dolari SUA.

În luna iulie 2017, împreună cu Ucraina și cu suportul Uniunii Europene, a demarat controlul comun pe segmentul central al frontierei de stat a Republicii Moldova la punctul de

trecere Cuciurgan-Pervomaisk, control care în timpul apropiat urmează a fi extins pe întreg segmentul central al frontierei de stat al Republicii Moldova cu Ucraina.

Se depun eforturi în continuare în vederea retragerii necondiționate a trupelor străine, staționate ilegal pe teritoriul Republicii Moldova, și a transformării actualei operațiuni militare de pacificare într-una civilă, cu mandat internațional.

IV. DEZVOLTAREA ECONOMICĂ, SECURITATEA ENERGETICĂ, SPORIREA COMPETITIVITĂȚII ȘI CREAREA LOCURILOR DE MUNCĂ

În anul 2017 economia Republicii Moldova s-a caracterizat printr-o creștere robustă: creșterea PIB-ului cu 4,5%; intensificarea comerțului exterior cu cca 20% la exporturi și importuri, comerțul cu țările UE constituind peste 65%; creșterea volumelor producției agricole și industriale cu 8,6% și 3,4%; majorarea veniturilor și cheltuielilor publice cu peste 18%; alte semne de îmbunătățire a economiei naționale, care ne permit să constatăm că reformele probusiness promovate de Guvern dau rezultate.

Pe parcursul anului 2017 Guvernul și-a consolidat eforturile în promovarea reformelor economice structurale, de susținere a businessului național și de atragere a investițiilor străine directe, asigurând astfel trecerea de la creșterea bazată pe consum la o creștere durabilă din contul investițiilor. Agenda probusiness a Guvernului a constatat în următoarele:

- *reforma instituțiilor cu funcție de control*, în urma căreia s-a reușit reducerea numărului de instituții ale statului abilitate cu funcții de control de la 60 la 13 organe subordonate Guvernului și 5 regulatori independenți sectoriali. Astfel, s-au pus bazele următoarei etape de unificare a controalelor planificate de diferite instituții și de implementare a principiilor de evaluare a riscurilor;

- *reducerea numărului de acte permise* de la 416 la 151, inclusiv licențe, autorizații și certificate, și introducerea principiului ghișeului unic la eliberarea acestora pe platforma Agenției pentru Servicii Publice;

- *înstituirea raportorului unic în schimbul celor 5 rapoarte prezentate instituțiilor statului*;

- *simplificarea procedurilor de lichidare benevolă a afacerilor*, ceea ce permite reducerea costurilor și timpului aferent acestei proceduri;

- *simplificarea normelor juridice* în domeniul muncii, prin acordarea mai multor drepturi angajatorilor și susținerea activă a acestora prin mecanismul de implementare a sistemului de tichete de masă.

De asemenea, investitorilor străini le-au fost acordate un șir de *îmbunătățiri ale regimului de ședere* în Republica Moldova prin simplificarea procedurilor aferente, precum și dreptul de a aduce forță de muncă din străinătate, după necesități. Adicional, au fost elaborate bazele *programului de susținere a noilor locuri de muncă* și subvenționarea acestora cu 40 000 lei pentru fiecare loc de muncă nou-creat, dar nu mai puțin de 100 de locuri noi pentru fiecare agent economic.

Pe parcursul anului 2017 a continuat *implementarea programelor de susținere financiară a IMM: „PARE 1+1”*, Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor, Fondul de Garantare a Creditelor și Programul „Femei în Afaceri”, și consolidarea rețelei de incubatoare de afaceri din țară (în prezent sînt 11 incubatoare funcționale), fiind alocate în acest sens circa

100 mil. lei din bugetul de stat și aproape 40 mil. lei pentru susținerea activităților de promovare a exporturilor din RM.

În domeniul energetic s-a realizat promovarea și aprobarea legislației sectoriale armonizate la legislația europeană, conform angajamentelor asumate în cadrul Acordului de Asociere. S-a avansat considerabil în implementarea proiectelor majore de investiții în infrastructura energetică: gazoductul Ungheni – Chișinău, interconectarea de energie electrică Isaccea – Vulcănești – Chișinău, modernizarea rețelelor electrice de transport și a sistemului termoelectric al mun. Chișinău și Bălți și pregătirea procedurilor de implementare a proiectelor de energie regenerabilă.

În domeniul comunicațiilor electronice și tehnologiei informației, în perioada 2016-2017, cifra de afaceri a crescut de la 10,5 mld lei la 12,2 mld lei, înregistrându-se și o creștere a exportului pînă la 3,3 mld lei. Semnificativ este faptul că doar exportul de produse și servicii IT a crescut de la 1,1 mld lei la 1,7 mld lei pe parcursul unui an, adică cu circa 60%.

Domeniul transporturilor

Cele mai importante acțiuni realizate în acest domeniu sînt următoarele:

- definitivarea și promovarea proiectului de liberalizare a transporturilor de marfă dintre Republica Moldova și Ucraina;
- aprobarea cadrului normativ necesar în vederea stabilirii principiilor și condițiilor de repartizare, eliberare, utilizare și restituire a autorizațiilor de transporturi rutiere. Cadrul normativ aprobat asigură posibilitatea implementării sistemului informațional „e-Autorizație transport”, care urmează să simplifice accesul operatorilor la stocurile de autorizații, precum și să asigure o repartizare obiectivă și corectă a acestora;
- majorarea cotelor de autorizații cu o serie de țări (Ucraina, Kazahstan, Belarus), precum și obținerea unor cote suplimentare (spre exemplu cu Ucraina);
- semnarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse în domeniul transportului rutier internațional din 31 mai 2017, acord care a asigurat evitarea blocajului transporturilor de mărfuri între cele două țări;
- aprobarea Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova și Codului aerian al Republicii Moldova. De asemenea, au fost ajustate reglementările în domeniul serviciilor de handling;
- aprobarea Concepției pentru restructurarea sectorului feroviar și a Î.S. „Calea Ferată din Moldova” pentru anii 2018-2021, care prevede transformarea acestui domeniu în unul sustenabil din punct de vedere financiar, tehnic și social, conform cu aquis-ul comunitar, capabil să concureze în viitor cu alte moduri de transport atît în țară, cît și în regiune. De asemenea, a fost realizat studiul de fezabilitate a infrastructurii pentru prioritizarea segmentelor de linii ferate pentru reabilitarea acestora;
- elaborarea proiectului noului Cod al transportului feroviar, care transpune prevederile aquis-ului comunitar. Obiectivele noului Cod sînt: asigurarea separării organizaționale a CFM pe activități de transport marfă, călători și infrastructură; deschiderea pieței feroviare și atragerea de noi actori privați; creșterea competiției între CFM și noii operatori; eficientizarea rețelei de transport feroviar și îmbunătățirea siguranței circulației feroviare;
- elaborarea și aprobarea procedurii de autorizare a serviciilor regulate de transport rutier de persoane dintre Republica Moldova și Italia.

Domeniul construcțiilor, urbanismului și locuințelor

La data de 3 martie 2017, Legislativul a aprobat, în primă lectură, Codul urbanismului și construcțiilor, care va asigura cadrul legal unitar pentru urbanism, planificarea teritorială, autorizarea și executarea lucrărilor de proiectare și de construcții, asigurarea calității construcțiilor, a materialelor și a produselor pentru construcții, exercitarea controlului de stat cu privire la respectarea disciplinei în urbanism și a regimului de autorizare a construcțiilor, precum și aplicarea unitară a prevederilor legale în domeniul calității în construcții pe teritoriul Republicii Moldova. Sistemul de emitere a certificatelor de urbanism și a autorizațiilor de construcție se va reforma prin reducerea numărului de proceduri și a termenului de obținere a acestora doar după adoptarea Codului urbanismului și construcțiilor.

Totodată, au fost aprobate un șir de acte normative referitoare la controlul de stat în construcții, modul de recepție a clădirilor, atribuirea și folosirea locuințelor sociale.

Dezvoltarea regională echilibrată

În anul 2017 a continuat promovarea dezvoltării regionale prin implementarea Strategiei naționale de dezvoltare regională pentru anii 2016-2020 și realizarea angajamentelor naționale și internaționale pentru asigurarea dezvoltării echilibrate a regiunilor și eliminarea disparităților.

Ca urmare a semnării Acordului de finanțare cu UE privind implementarea Proiectului „Construcția infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare, precum și de eficiență energetică în clădirile publice”, au fost create premisele necesare pentru îmbunătățirea nivelului de trai al cetățenilor Republicii Moldova. Finalitățile scontate ale proiectului sînt:

- pînă la 200 000 de cetățeni din 22 de localități selectate din regiunile de dezvoltare Nord, Centru și Sud vor avea acces la servicii îmbunătățite de aprovizionare cu apă și canalizare;
- vor fi renovate sau construite peste 300 km de rețele de apă și canalizare;
- aproximativ 5000 de beneficiari (personal angajat și elevi) din 8 instituții de învățămînt din regiunile de dezvoltare Nord și Centru vor fi asigurați cu condiții optime de activitate profesională și studiu;
- 10 clădiri publice (cu o suprafață totală de peste 45 000 m²) vor fi reabilite.

Pe parcursul anului 2017 au fost finalizate 7 proiecte din Documentul unic de program pentru anii 2017-2020, finanțate din Fondul național pentru dezvoltare regională, dintre care:

- 2 proiecte din domeniul de intervenție infrastructura drumurilor regionale și locale, de care beneficiază 255 726 de persoane din 6 localități;
- 2 proiecte din domeniul de intervenție aprovizionare cu apă și canalizare, de care beneficiază 13 498 de persoane din 4 localități;
- 2 proiecte din domeniul de intervenție sporirea atractivității turistice. Au fost renovate obiectivele turistice din raioanele Ialoveni, Hîncești și Nisporeni (printre care conacul „Manuc Bei”, mănăstiri și pensiuni). Astfel, se planifică atragerea a 142 500 de turiști pe an;
- 1 proiect din domeniul de intervenție infrastructura de afaceri, în regiunea de Nord a țării, care va facilita atragerea investițiilor străine prin reabilitarea și/sau construcția obiectivelor de suport în afaceri, precum și prin conectarea la infrastructura de acces și utilități publice.

Domeniul dezvoltării agriculturii

Dezvoltarea durabilă a sectorului agricol poate fi asigurată doar prin abordarea complexă și multilaterală a tuturor compartimentelor ce au o influență directă asupra procesului de producere în agricultură, asigurarea accesului agricultorilor la piețele de desfacere, precum și crearea condițiilor favorabile de trai în zonele rurale. Pe parcursul anului 2017 domeniul agriculturii a

înregistrat o dinamică pozitivă la toate patru compartimente: cadrul regulator, finanțarea, inclusiv din sursele externe, extensiunea și transferul de cunoștințe, dezvoltarea rurală.

Apropierea de rigorile europene, posibilitatea accesării piețelor de desfacere stabile, precum și atragerea investițiilor pot fi asigurate doar în cazul în care cadrul regulator va permite acest lucru.

În acest sens, **obiectivul primordial pentru Guvern în domeniul agroalimentar a fost și în 2017 asigurarea securității alimentare a țării.** În acest sens, a continuat procesul de transpunere în legislația națională a cerințelor UE ce țin de respectarea măsurilor sanitare și fitosanitare. Pe parcursul anului 2017 au fost elaborate și sînt deja în proces de implementare un șir de acte legislative și normative (5 legi și 12 hotărîri de Guvern), inclusiv Strategia în domeniul siguranței alimentelor pentru anii 2018-2022, care prevăd adaptarea la rigorile legislației UE privind asigurarea cu produse alimentare inofensive și de calitate, dar și asigurarea trasabilității produselor alimentare.

Astfel, prin aprobarea Legii privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare și a Legii despre cerințele generale de igienă a produselor alimentare, Guvernul a creat un cadru normativ univoc și coerent, asigurînd un nivel înalt de protecție a consumatorului și responsabilizarea agenților economici cu activitate în domeniul businessului alimentar privind siguranța produselor alimentare, conform practicilor stabilite în Uniunea Europeană.

O atenție deosebită a fost acordată creșterii competitivității și productivității sectorului agrar, cu orientare spre produsele cu valoare adăugată înaltă, ceea ce a condus la creșterea considerabilă a capacităților de export.

Prin eforturile Guvernului bazate pe obiectivele din Programul de activitate, și anume „Sprijinirea adaptării și atenuării efectelor schimbărilor climatice asupra producției agricole”, în 2017 a fost realizată fortificarea sistemelor de protecție antigrindină în țară, inclusiv prin construirea a 17 puncte noi de lansare a rachetelor și o extindere a suprafeței protejate cu 11% (215 mii ha). De asemenea, se înregistrează o creștere semnificativă a terenurilor agricole prelucrate în conformitate cu cerințele „agriculturii conservative”.

În 2017 Guvernul a realizat încă un obiectiv important cu impact major pentru activitatea agricultorilor: simplificarea masivă a accesului la inputuri (fertilizanți, combustibili, tehnologie, material semincer etc.). Astfel, produsele de uz fitosanitar și fertilizanții înregistrați în una dintre țările UE pot fi plasați pe piață în regim simplificat.

Alte documente de importanță strategică pentru sectorul agroindustrial au fost: Legea privind subvenționarea producătorilor agricoli și Regulamentul de subvenționare. Prin aceste documente statul a acordat producătorilor agricoli garanții atât în privința volumului de finanțare a sectorului, cît și în privința stabilității în dezvoltare. Regulamentul de subvenționare este aprobat pentru o perioadă de cinci ani de zile. În această ordine de idei, este de menționat și crearea Instituției publice „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură”.

În anul 2017, pentru suportul agricultorilor, din bugetul de stat au fost alocate mijloace financiare în mărime de 900 mil. lei – cu 20% mai mult decît în anul 2016. 82% din numărul total de beneficiari ai suportului din partea statului au fost producătorii mici și mijlocii.

În aceste condiții, Guvernul a stimulat atragerea investițiilor în sector de peste 4,3 mld lei, fiind create circa 2 000 de locuri de muncă și extinse masiv suprafețele cultivate, iar numărul de afaceri în domeniul agricol crescînd simțitor.

Datorită eforturilor Guvernului pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar, volumul total al producției agricole a înregistrat în anul 2017 o creștere importantă de 8,6%, la compartimentul producție vegetală creșterea fiind și mai semnificativă – 13,1%.

Suprafața plantațiilor pomicole a crescut cu peste 2400 ha, au fost înființate aproximativ 1000 ha cu viță-de-vie și 110 ha cu arbuști fructiferi.

Comercializarea produselor agroalimentare din Republica Moldova este în continuă creștere atât în ceea ce privește volumele, cât și piețele de desfacere, exporturile produselor de origine vegetală fiind efectuate în peste 80 de state ale lumii.

Cît privește exportul de fructe în stare proaspătă, menționăm creșterea exportului prunelor și strugurilor de masă cu 30%.

În anul 2017 s-a majorat volumul exportului de orz cu 40% și de porumb cu 18% față de anul 2016. Exportul s-a făcut atât în statele UE, cât și în țările bazinului Oceanului Indian. Volumul de export de rapiță a crescut cu peste 30%, iar de floarea-soarelui – cu peste 13%.

Merită a fi evidențiat și succesul înregistrat **în domeniul vitivinicol**. În 2017 sectorul respectiv a înregistrat cel mai mare volum de producere din ultimii 4 ani. Tot anul trecut, vinul din Republica Moldova a continuat să-și diversifice piețele de desfacere, în favoarea celor din Europa și Asia, ultimele reprezentînd acum aproape 60% din volumul exporturilor de vin îmbuteliat. Valoarea totală a exporturilor producției vitivinicole a înregistrat o creștere de 16%, ajungînd la 128 462 000 dolari SUA. Geografia exporturilor vinurilor moldovenești s-a extins la peste 40 de țări ale lumii.

Dezvoltarea rurală rămîne o prioritate a Guvernului, prin care se urmărește consolidarea economiei autohtone și a comunităților din mediul rural, precum și sporirea sprijinului conceptual și financiar din partea partenerilor de dezvoltare. În Regulamentul de subvenționare a fost elaborat un compartiment nou dedicat dezvoltării turismului rural prin stimularea creării pensiunilor agroturistice în țară, precum și finanțarea activităților nonagricole în mediul rural. Pe parcursul anului, a continuat implementarea Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru 2014-2020, inclusiv prin intermediul suportului bugetar sectorial acordat în cadrul Programului de Suport pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală – ENPARD. De asemenea, o contribuție semnificativă au avut-o proiectul UE „Sustținerea Agriculturii și Dezvoltării Rurale în UTA Găgăuzia și Taraclia” (SARD) și acțiunile promovate de rețeaua Agroinform pentru sporirea investițiilor și accesului la piețe, toate avînd obiectivul reducerii sărăciei în zonele rurale.

V. JUSTIȚIA ȘI DREPTURILE OMULUI

Asigurarea continuității reformelor în justiție

Reforma sectorului justiției rămîne una dintre prioritățile majore ale Republicii Moldova. Din acest motiv, au fost intensificate eforturile orientate spre sporirea independenței, imparțialității și calității actului de justiție, inclusiv prin sporirea competenței specialiștilor din domeniu, a integrității și a eficienței întregului sector.

În scopul asigurării continuității reformelor în justiție, a fost dezvoltat cadrul legislativ menit să asigure condiții pentru:

- diminuarea duratei proceselor de judecată și simplificarea procedurilor judiciare;
- activitatea Avocatului Poporului și a personalului încadrat în oficiu, inclusiv ridicarea nivelului de salarizare;
- reglementarea mecanismului legat de procedura de compensare financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune, precum și particularitățile achitării compensațiilor financiare

victimelor infracțiunilor; reglementarea unor aspecte legate de domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane prin perfecționarea cadrului normativ în vigoare;

- îmbunătățirea cadrului normativ privind condițiile de activitate a judecătorilor detașați la Consiliul Superior al Magistraturii și inspecția judiciară și a membrilor non-judecători, inclusiv pe aspecte legate de remunerarea muncii;

- umanizarea politicii penale prin instituirea și implementarea unui spectru extins de măsuri punitive efective nonprivative de libertate;

- diversificarea și sporirea eficienței instrumentarului probațiunii;

- simplificarea procedurii de lichidare a afacerilor.

Totodată, în **domeniul probațiunii** s-au înregistrat un șir de realizări în dezvoltarea capacităților instituționale ale Inspectoratului Național de Probațiune (INP):

- înființarea inspectoratelor regionale de probațiune Centru, Nord și Sud;

- crearea centrelor instructiv-metodice Centru, Nord și Sud – care să asigure ridicarea nivelului de profesionalism al angajaților INP, să contribuie la sporirea nivelului de conștientizare de către angajații INP a necesității adoptării unui comportament etic, a evitării actelor de corupție, precum și a importanței reformelor de modernizare a administrației publice;

- înființarea Serviciului de monitorizare electronică și tehnologii informaționale în cadrul INP, care are drept scop supravegherea prin dispozitive electronice a persoanei liberate de pedeapsa penală, măsură ce poate fi aplicată la stabilirea unor obligații sau restricții. Introducerea monitorizării electronice are rolul să sporească eficiența instituției probațiunii. Se estimează că această instituție, pe de o parte, va încuraja instanțele judecătorești să aplice mai des condamnarea cu suspendarea condiționată a pedepsei sau eliberarea condiționată înainte de termen în privința persoanelor care au comis infracțiuni de o gravitate redusă, iar pe de altă parte, va spori încrederea societății în siguranța populației, în măsura în care cei liberați condiționat de pedeapsă vor fi supuși unei supravegheri sporite, fapt ce va împiedica încălcarea condițiilor de executare.

În scopul îmbunătățirii **condițiilor de detenție**, în instituțiile penitenciare au continuat lucrările de:

- reconstrucție a Penitenciarului nr.3 din or. Leova – obiectul reprezintă un bloc de detenție cu 110 locuri;

- reconstrucție a Penitenciarului nr.10 din s. Goian – obiectivul constă în reconstrucția a trei blocuri: blocul A – de detenție, blocul B – pentru instruirea deținuților minori, blocul C – medical, precum și construcția unui teren de sport multifuncțional și a unei cazangerii, înlocuirea tuturor rețelelor exterioare inginerești și construcția stațiilor de purificare;

- construcție a Casei de arest cu capacitatea de 650 de locuri în mun. Bălți.

Concomitent, s-au desfășurat lucrări de îmbunătățire a condițiilor de detenție în toate instituțiile penitenciare, iar în cadrul Penitenciarul nr. 9 – Pruncul a fost instituită o comunitate terapeutică pentru reabilitarea persoanelor private de libertate dependente de droguri.

A fost extins termenul de implementare a prevederilor Acordului-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru realizarea **Proiectului de construcție a penitenciarului din Chișinău**. Astfel, finalizarea lucrărilor de proiectare a noului penitenciar este preconizată pentru trimestrul III al anului 2018.

Totodată, în anul 2017 au fost inițiate mai multe acțiuni, care însă nu au fost finalizate în perioada de referință și au fost transferate pentru definitivare în anul 2018, după cum urmează:

- adoptarea reglementărilor legate de consolidarea capacităților funcționale ale Consiliului Superior al Magistraturii și Inspecției Judiciare, precum și aducerea în concordanță a legislației referitoare la răspunderea disciplinară a judecătorilor cu recomandările Comisiei de la Veneția;
- implementarea Planului de construcție/renovare a clădirilor instanțelor judecătorești reorganizate potrivit Legii cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești;
- aprobarea cadrului normativ privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant, ce prevede îmbunătățirea procedurilor de cercetare și de soluționare a cauzelor copiilor în conflict cu legea aflați sub vârsta răspunderii penale sau contravenționale, inclusiv prin aplicarea unor măsuri cu caracter educațional, conform standardelor europene și internaționale cu privire la protecția copilului.

Domeniul drepturilor omului

Întrucât asigurarea respectării drepturilor omului reprezintă o componentă esențială și o condiție indispensabilă a unei societăți democratice, a fost elaborat ***Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022*** (PNADO), pe baza recomandărilor formulate în cadrul Mecanismului de evaluare periodică universală a drepturilor omului. PNADO a fost aprobat de Guvern la 18 noiembrie 2017 și este examinat în cadrul Comisiei parlamentare pentru drepturile omului și relații interetnice.

VI. AFACERILE INTERNE ȘI SIGURANȚA CETĂȚEANULUI

Pe parcursul perioadei de raport, inițiativele legislative și normative în domeniul afacerilor interne și siguranței cetățeanului au fost orientate spre reformarea instituțiilor din domeniul ordinii publice, consolidarea cadrului normativ aferent și alinierea acestora la standardele europene.

Pe parcursul anului 2017 s-a înregistrat o diminuare a situației criminogene cu 15,18 % față de anul 2016. Diminuarea a fost înregistrată la toate categoriile de infracțiuni în raport cu 2016: infracțiuni contra patrimoniului – cu 23%, furturi – cu 25%, furturi din locuințe – cu 5,47%, furturi în proporții mari și deosebit de mari – cu 40,63%, cazuri de jaf – cu 10,08, infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei – cu circa 16%, omoruri – cu 16%, vătămări corporale grave – cu 22%, infracțiuni contra familiei și minorilor – cu circa 44%.

Au fost intensificate măsurile atât de prevenire și sensibilizare a populației, cât și de mediatizare a cazurilor de destructurare a grupărilor criminale organizate privind traficul de ființe umane, acțiuni care au dus la stabilirea trendului de descreștere a acestui fenomen.

Pe parcursul anului 2017 au fost realizate un șir de acțiuni pentru implementarea politicilor eficiente privind managementul frontierei și migrației, dintre care pot fi evidențiate:

- lansarea patulării comune pe segmentul central (transnistrean) al frontierei moldo-ucrainene și a controlului comun moldo-ucrainean în punctele de trecere a frontierei de stat Cuciurgan–Pervomaisk și Palanca–Maiaki–Udobnoe;
- acreditarea laboratorului criminalistic în conformitate cu standardul „SM SR EN ISO/CEI 17025:2006”;
- renovarea sediilor Direcției regionale Est și Sectorului poliției de frontieră Olănești;
- construcția pe teritoriul Republicii Moldova a punctului de trecere a frontierei Palanca, în comun de autoritățile de frontieră moldo-ucrainene;

- optimizarea mecanismului de acordare a permisului de ședere prin excluderea sau comasarea anumitor etape din cadrul procesului;

- instituirea a 3 centre de integrare a străinilor;

- darea în exploatare a sediului Serviciului Regional Nord al Biroului migrație și azil (Bălți).

Totodată, avînd în vedere situația instabilă din regiune, Guvernul a elaborat și aprobat Planul de contingență, care prevede un mecanism de reacție a autorităților în cazul unui aflux masiv de străini în Republica Moldova.

În scopul unei informări mai ample a străinilor privind dreptul de ședere în Republica Moldova, în noiembrie 2017 Biroul a inițiat Centrul de Apel.

În domeniul situațiilor excepționale a fost redus timpul de reacție prin deschiderea a 8 posturi de pompieri și salvatori.

În anul 2017 a fost fondată Școala Bărbăției, scopul acesteia fiind instruirea tinerei generații privind activitatea pompierilor, salvatorilor, polițiștilor, precum și deprinderea tehnicii de acordare a primului ajutor, reacționare corectă în situații de risc și a tehnicii de orientare și autoapărare.

În același timp, au fost atrase finanțări în domeniul situațiilor excepționale în valoare de aproximativ 1,5 mil. lei, sub formă de proiecte și donații.

Cooperarea cu partenerii internaționali a stat la baza modernizării infrastructurii și consolidării instituționale.

Concomitent, a fost definitivat procesul de dezvoltare a Centrului integrat de pregătire pentru aplicarea legii, care, în premieră, va permite instruirea angajaților MAI conform unui standard unic.

În anul 2017 a fost lansat și pilotat conceptul de poliție comunitară, precum și proiectul „Supraveghere de vecinătate”, care contribuie la sporirea securității cetățenilor și creșterea nivelului de încredere a societății în poliție. În anul 2017 nivelul de încredere era de 56%.

În contextul implementării Strategiei de dezvoltare a Poliției, au fost realizate o serie de activități destinate creșterii nivelului de încredere a societății în Poliție.

În scopul suportului bugetar pentru reforma Poliției, au fost achiziționate:

- **276 de automobile**, care au fost transmise subdiviziunilor Poliției pentru asigurarea reacționării rapide, transportarea persoanelor aflate în custodia Poliției, cercetarea la fața locului și documentarea accidentelor rutiere;

- **2 053 de unități de tehnică de calcul** (computere, imprimante, proiectoare, dispozitive stocare etc.), puse la dispoziția secțiilor de urmărire penală și investigații, sectoarelor de poliție și serviciilor de gardă din cadrul inspectoratelor de poliție;

- **73 463 de unități de echipament și mijloace speciale** (muniții, centuri tactice cu huse pentru cătușe, balonașe cu gaz, tocure pentru pistol, lanterne, cătușe, mănuși tactice, veste antiglonț etc.), oferite ofițerilor de sector, angajaților poliției implicați în transportarea persoanelor aflate în custodia Poliției, angajaților din izolatoarele de detenție provizorie, ofițerilor de patrulare și reacționare operativă.

Printre cele mai importante acțiuni, în vederea îmbunătățirii cadrului normativ, menționăm următoarele:

- aprobarea Strategiei naționale de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020;

- aprobarea Strategiei de reformare a Trupelor de Carabinieri pentru anii 2017-2020;

- simplificarea procedurilor de eliberare și/sau prelungire a permiselor de ședere pentru cetățenii străini pe teritoriul Republicii Moldova;
- modernizarea și eficientizarea activității poliției, inclusiv prin reorganizarea autorităților administrative din subordinea Ministerului Afacerilor Interne;
- aprobarea cadrului normativ legat de evoluția în carieră, ocuparea funcțiilor publice, condițiile de muncă ale funcționarilor publici cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne;
- aprobarea reglementărilor-cadru privind suportul țării-gază în situații excepționale;
- consolidarea cadrului normativ privind condițiile de recepție a solicitanților de azil prin Hotărârea Guvernului;
- instituirea structurii de coordonare permanentă a activităților comune de prevenire și combatere a criminalității organizate;
- aprobarea cuantumului ajutorului bănesc acordat beneficiarilor de protecție internațională în anul 2017.

VII. BUNA GUVERNARE

A. Administrația publică centrală și locală

Anul 2017 a fost marcat și de un șir de reforme esențiale în cadrul administrației publice centrale. O primă acțiune importantă în acest sens a fost aprobarea noii Legi cu privire la Guvern, care a permis trecerea de la un model de guvernare rigid la unul flexibil, bazat pe principii moderne de administrare a treburilor publice. Adoptarea noii legi a permis delimitarea clară a funcțiilor politice de cele administrative, fiind excluse funcțiile de viceministri și instituite funcțiile de secretar general de stat și secretar de stat în ministere. Noile prevederi legale privind organizarea și funcționarea Guvernului oferă majorității parlamentare posibilitatea, la inițiativa Prim-ministrului, să ajusteze structura administrației publice centrale de specialitate în funcție de necesitățile implementării programului de guvernare.

Adoptarea noului cadru normativ cu privire la organizarea Guvernului a creat premise pentru optimizarea funcționalității administrației publice centrale de specialitate, inclusiv prin reducerea numărului de ministere de la 16 la 9. Aceasta a avut ca efect reducerea numărului de personal de la 2 053 la 1 168, generând economii în fondurile de salarizare în valoare de circa 95,5 mil. lei.

În scopul eficientizării activității organelor publice centrale de specialitate au fost standardizate regulamentele de organizare și funcționare ale acestora, precum și tipizate structurile interne ale ministerelor, fapt ce a permis aplicarea instrumentelor unice de management funcțional și financiar.

Este de menționat și faptul că pe parcursul perioadei raportate a fost pusă baza reconceptualizării arhitecturii autorităților subordonate Guvernului și ministerelor, fiind aduse în albia stabilită de Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate și fiind sistematizate după competențe și responsabilități.

O altă realizare a Guvernului este apropierea serviciilor publice de cetățean și mediul de afaceri. În acest scop a fost creată Agenția Servicii Publice prin fuziunea a 5 instituții care anterior prestau majoritatea serviciilor publice. Principiile de bază în funcționarea noii agenții sînt: transparența, operativitatea, debirocratizarea, simplitatea și eficiența prestării celor mai solicitate servicii publice, utilizînd instrumentul ghîșeului unic în comunicarea solicitantului de servicii cu statul. Consolidarea prestării serviciilor publice de către o singură instituție este un proces

continuu, care se materializează prin reingineria și transferul serviciilor publice prestate anterior de către alte instituții către noua agenție. Primul centru multifuncțional de prestare a serviciilor publice a fost inaugurat la Strășeni, acesta funcționând în regim de ghișeu unic.

Un model nou de administrare este aplicat și în procesul de gestionare a patrimoniului public, fiind reorganizată Agenția Proprietății Publice prin transferul acesteia în subordinea directă a Guvernului, cu statut de autoritate administrativă centrală. Ministerele, fiind responsabile de elaborarea politicilor publice, nu mai administrează proprietatea statului. Această schimbare vine cu un impact puternic în domeniul anticorupție, vizând îmbunătățirea managementului proprietății publice și a modului de participare a statului în economia națională.

De asemenea, au fost puse bazele noului cadru legal privind salarizarea unitară în sectorul bugetar, ceea ce are ca scop asigurarea unor salarii identice pentru aceeași muncă prestată.

Pe lângă reformele realizate la nivelul administrației publice centrale, au fost continuate eforturile de consolidare a administrației publice locale, fiind atinse un șir de rezultate importante.

A fost aprobat proiectul de lege privind delimitarea proprietății publice, ceea ce va permite revizuirea relațiilor patrimoniale, gestionarea eficientă a patrimoniului, asigurarea efectuării într-un termen rezonabil a delimitării și eliminării incertitudinii regimului juridic al proprietății de stat și al proprietății unităților administrativ-teritoriale.

Un impact semnificativ pentru autonomia locală l-a avut implementarea conceptului de eficientizare a întreținerii drumurilor publice locale. Astfel, în gestiunea directă a administrației publice locale se repartizează 50% din volumul total colectat al taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova.

Transmiterea suplimentară către administrația publică locală a competențelor privind constatarea și examinarea unor contravenții ce țin de organizarea vieții la nivel comunitar a permis creșterea rolului autorităților publice locale în procesul de asigurare a ordinii publice în localități.

Un pas important pentru consolidarea autonomiei administrației publice locale îl reprezintă acordarea competenței de a asigura evaluarea și reevaluarea bunurilor imobiliare în scopuri fiscale din mijloacele financiare ale bugetului local și alte surse, alături de cele ale bugetului de stat. De asemenea, a fost acordat autorităților locale dreptul de a stabili independent mărimea scutirii de la plata impozitelor pe bunurile imobiliare pentru persoanele de vârstă pensionară, persoanele cu dizabilități etc.

Totodată, pentru asigurarea aplicării principiilor bunei guvernări la nivel local și creșterea transparenței și implicării cetățenilor în procesul decizional, a fost adoptat cadrul normativ privind Registrul de stat al actelor locale.

Cu suportul partenerilor de dezvoltare au fost consolidate capacitățile funcționarilor din cadrul administrației publice locale, fiind organizate un șir de forumuri și instruirii. În scopul aprofundării și actualizării cunoștințelor, al dezvoltării abilităților și al modelării atitudinilor necesare funcționarilor publici, inclusiv din cadrul autorităților administrației publice locale, pe parcursul anului 2017 au fost instruiți 3 013 funcționari, inclusiv 809 din autoritățile administrației publice locale.

Pentru consolidarea dialogului dintre Guvern și administrația publică locală, în perioada de raportare, membrii Guvernului au efectuat 207 vizite în teritoriu, unde au fost discutate cele mai mari provocări pe care le întâmpină autoritățile locale, agenții economici, cetățenii etc.

Adițional, autoritățile locale au beneficiat de asistență metodologică din partea reprezentanților Guvernului în teritoriu, ceea ce a permis creșterea calității actelor adoptate de aceștia, fiind notificate doar 1,7 % din numărul total de acte adoptate.

B. Finanțele publice

În scopul asigurării alocării resurselor financiare publice în strânsă legătură cu prioritățile de politici în perspectivă pe termen mediu, precum și al îmbunătățirii procesului bugetar, pe parcursul anului 2017 au fost întreprinse mai multe activități.

Bugetul de stat pentru anul 2018 (elaborat și aprobat) urmărește corelarea strânsă a cadrului de cheltuieli cu cadrul de resurse disponibile prin sporirea eficacității și eficienței cheltuielilor publice, prioritizarea programelor de cheltuieli și direcționarea resurselor disponibile spre programe de importanță vitală, fără a admite crearea de blocaje financiare în sistemul bugetar.

Cadrul bugetar pe termen mediu (2018-2020) a fost elaborat în conformitate cu cadrul legal, cu respectarea indicatorilor-țintă și a angajamentelor asumate în Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare semnat cu FMI la 24 octombrie 2016. Unul dintre obiectivele de bază, care reprezintă și o premisă pentru susținerea noilor inițiative de politică, îl constituie eficientizarea utilizării resurselor bugetare și redirecționarea resurselor existente către programele de importanță majoră.

În vederea transpunerii Directivelor Parlamentului European și ale Consiliului Europei au fost elaborate și aprobate Legea contabilității și raportării financiare și Legea auditului situațiilor financiare.

Cele mai importate măsuri de politică fiscală și vamală adoptate pentru anul 2018 sînt următoarele:

- simplificarea modalității de evidență a mijloacelor fixe în scopuri fiscale, care permite agenților economici reducerea timpului și personalului necesar pentru calculul și evidența uzurii. Metodologia respectivă se preconizează a fi implementată treptat, oferind mediului de afaceri o perioadă de tranziție pentru adaptarea sistemelor de evidență a mijloacelor fixe la noile prevederi. În acest sens, se propune ca noua metodă să fie aplicată benevol pe tot parcursul anului 2018 și obligatoriu începînd cu anul 2019;

- armonizarea legislației fiscale naționale la acquis-ul comunitar ce reiese din responsabilitățile asumate prin Acordul de Asociere în domeniul TVA (politică fiscală și vamală pentru anul 2018 fiind o primă etapă a procesului de armonizare a legislației fiscale), care va permite crearea unui sistem fiscal și vamal în conformitate cu standardele Uniunii Europene, facilitînd în acest mod cunoașterea, înțelegerea și aplicarea normelor fiscale și vamale de către potențialii investitori și partenerii de dezvoltare ai investitorilor actuali;

- acordarea dreptului de restituire a sumei TVA pentru întreprinderile ce produc lapte, creînd pentru acestea un mediu atractiv din punct de vedere investițional;

- acordarea dreptului la restituirea TVA la investiții (cheltuieli) capitale și scutirea de TVA la importul mărfurilor și serviciilor de către parteneri în cadrul proiectelor de parteneriat public-privat;

- majorarea pragului de înregistrare obligatorie ca plătitor al TVA de la 600 mii la 1,2 mil. lei, ce are drept scop atragerea businessului în circuitul legal;

- obligarea cumpărătorului (beneficiarului) de a prezenta factura fiscală electronică (e-factura) la efectuarea livrării impozabile în cadrul achizițiilor publice pe teritoriul țării;

- majorarea cotei accizelor pentru produsele din tutun și produsele petroliere în vederea atingerii minimului stabilit de Directivele UE;

- majorarea cotei accizului pentru produsele supuse accizelor stabilite în sume fixe (băuturi alcoolice, oxigen, azot, alte tutunuri și înlocuitori de tutun fabricate) prin ajustarea la rata inflației prognozată pentru anul 2020 (5%), cu stabilirea acestora pentru o perioadă de 3 ani.

Executarea bugetului de stat

În anul 2017 veniturile totale ale bugetului public național au constituit 53 377,6 mil. lei și au fost în creștere cu 16,2% (7 423,7 mil. lei) față de anul trecut. Cheltuielile și activele nefinanciare au însumat 54 522,4 mil. lei, cu 12,5% (6 059,8 mil. lei) mai mult comparativ cu anul precedent. Executarea bugetului public național s-a încheiat cu un sold bugetar (deficit) de 1 144,8 mil. lei.

Indicatorii principali privind executarea bugetului public național și a componentelor acestuia (mil. lei)

din care:

	Bugetul public național*	Bugetul de stat	Bugetul asigurărilor sociale de stat	Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	Bugetele locale
Venituri, total	53 377,6	33 947,4	17 818,7	6 256,6	13 461,5
Transferuri primite		12,8	5 941,0	2 593,0	9 552,5
Cheltuieli și active nefinanciare, total	54 522,4	35 479,1	17 614,5	6260,8	13 274,6
Transferuri acordate		18 086,5			12,8
Sold bugetar (deficit (-), excedent (+))	-1 144,8	-1 531,7	204,2	-4,2	186,9

* cu excluderea transferurilor în cadrul bugetului public național în sumă de 18 099,3 mil. lei și a dobânzilor încasate la împrumuturile în interiorul sistemului bugetar în sumă de 7,3 mil. lei

La sfârșitul anului 2017, soldurile mijloacelor bănești în conturile bugetului public național s-au majorat cu 2 004,4 mil. lei comparativ cu începutul anului și au constituit 6 776,9 mil. lei, inclusiv 706,7 mil. lei – la proiecte finanțate din surse externe.

Datoria sectorului public

La situația din 31 decembrie 2017, soldul datoriei sectorului public s-a diminuat cu 851,4 mil. lei, sau cu 1,4%, comparativ cu sfârșitul anului 2016 și a constituit 58 451,7 mil. lei.

Conform datelor privind PIB-ul operativ pentru anul 2017, ponderea datoriei sectorului public în PIB la situația din 31 decembrie 2017 a constituit 38,9%, înregistrând o diminuare cu 4,9 p.p. comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2016.

Diminuarea soldului datoriei sectorului public la situația de la sfârșitul anului 2017 în comparație cu sfârșitul anului 2016 este condiționată, în special, de diminuarea soldului datoriei BNM cu 1 320,5 mil. lei. De asemenea, s-a diminuat soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 386,8 mil. lei și a datoriei directe a unităților administrativ-teritoriale cu 18,6 mil. lei. Soldul datoriei de stat s-a majorat cu 874,5 mil. lei, continuând să dețină ponderea majoră în totalul datoriei sectorului public (88,4%).

Conform datelor privind PIB-ul operativ pentru anul 2017, ponderea datoriei de stat în PIB la situația din 31 decembrie 2017 a constituit 34,4%, înregistrând o diminuare în raport cu situația de la sfârșitul anului 2016 cu 3,2 p.p.

În ceea ce privește costurile asociate datoriei de stat în general, la sfârșitul anului 2017 ponderea serviciului datoriei de stat în veniturile bugetului de stat, cu excepția granturilor, a reprezentat 5,9%, marcând o micșorare cu 0,5 p.p. comparativ cu perioada similară a anului 2016, fapt ce se explică prin ritmul de majorare a veniturilor bugetului de stat (cu excepția granturilor) mai mare decât cel al serviciului datoriei de stat pentru anul 2017. Ca rezultat, rata nominală a dobânzii medii ponderate la valorile mobiliare de stat comercializate în anul 2017 a fost de 6,76%, cu 9,00 p.p. mai mică comparativ cu anul 2016.

Administrarea fiscală

Ca urmare a modificărilor legislației fiscale, prin care s-a dispus revizuirea statutului juridic al organelor fiscal, începând cu 1 aprilie 2017, autoritatea fiscală a devenit o entitate națională unitară – Serviciul Fiscal de Stat – ca urmare a lichidării a 35 de persoane juridice și constituirea unei singure. Structura nouă este repartizată în patru zone geografice, în care sînt concentrate funcțiile de control fiscal, gestionare de arierate, asistență juridică. Acest fapt a contribuit la consolidarea Serviciului Fiscal de Stat, iar eficientizarea activității a avut o influență propice asupra întregii societăți, rezultatele fiind apreciate de către Fondul Monetar Internațional.

În urma reorganizării autorității fiscale naționale au fost reduse 85 de funcții de conducere, în timp ce efectivul-limită nu a suportat modificări și a rămas de 1 892 de unități. Au fost optimizate resursele de personal și, în prezent, este posibilă redirecționarea optimă a resurselor umane către procesele operaționale conform necesităților Serviciului Fiscal de Stat.

Pe parcursul anului 2017 au fost dezvoltate un șir de sisteme informaționale și implementate cu succes noi module în cadrul SIA „e-Cerere”: „Înregistrarea on-line a subdiviziunilor”, „Înregistrarea on-line a plătitorilor TVA”, precum și au fost făcute noi ajustări în SIA „Declarația electronică” și a fost lansat SIA „Restituirea impozitului pe venit”. De asemenea, a fost elaborat și testat modulul „Cont unic” din cadrul SIA „Cont curent al contribuabilului”.

În anul 2017, de serviciile fiscale electronice au beneficiat circa 94 850 de utilizatori (din care 43 700 de persoane juridice și circa 7 500 de persoane fizice), cu un total de 4 878 952 de accesări, ceea ce constituie cu un milion mai mult decât în anul 2016.

Ponderea dărilor de seamă electronice în totalul dărilor de seamă prezentate de către contribuabili în anul 2017 constituie 69%.

La momentul actual, Serviciul Fiscal de Stat prestează 56 de servicii fiscale, din care 31 sînt servicii fiscale electronice.

În vederea simplificării modului de documentare a operațiunilor economice prin utilizarea unui singur document primar cu regim special, a fost lansată factura fiscală comasată. Însuși procesul de obținere a facturilor fiscale de model nou nu a suferit modificări. Entitățile solicitante ale documentelor primare de strictă evidență vor beneficia în continuare de serviciile fiscale electronice, ceea ce permite comandarea lor la distanță, fără deplasarea la sediile Serviciului Fiscal de Stat.

Administrarea vamală

Începînd cu anul 2017, Serviciul Vamal activează în baza unei noi organigrame, care este rezultatul reformei instituționale dezvoltate și implementate pe parcursul anului 2016.

Prin Legea nr. 302 din 21 decembrie 2017 a fost adoptată noua lege cu privire la Serviciul Vamal. Acesta are ca scop prioritar ajustarea cadrului legislativ la exigențele actuale de activitate în domeniul vamal, stabilind o nouă viziune despre organizarea și funcționarea Serviciului Vamal, angajarea, dezvoltarea profesională, stimularea, sancționarea, statutul special al funcționarului vamal, precum și despre serviciul funcționarului vamal.

Astfel, în procesul reorganizării a fost optimizat numărul birourilor vamale – de la 7 pînă la 3 (Biroul vamal Nord, Centru și Sud) și numărul de subdiviziuni din cadrul aparatului central – de la 23 pînă la 15, iar efectivul-limită – cu 12%, ceea ce reprezintă 1 520 de unități.

În cadrul reorganizării, o atenție sporită a fost acordată evaluării necesităților de personal în punctele de trecere a frontierei în vederea fluidizării traficului de persoane și mijloace de transport, fiind întărite funcțiile de execuție din contul celor de conducere.

Pe parcursul anului 2017 Serviciul Vamal a continuat promovarea mediului electronic și realizarea acțiunilor necesare pentru ca sistemele informaționale să devină principalul instrument operațional între autoritatea vamală și business, precum și dezvoltarea programelor de vămuire simplificată (procedura de vămuire la domiciliu, programul Agent economic autorizat (Authorised Economic Operator/AEO) și exportator aprobat).

Totodată, începînd cu 1 octombrie 2017, Serviciul Vamal a extins declararea electronică și pentru mărfurile perfectate în regim vamal de tranzit național/internațional derulat pe teritoriul Republicii Moldova.

Ponderea declarațiilor vamale perfectate electronic în anul 2017 constituie:

- la import – 60 755 de declarații vamale, ceea ce reprezintă 25,52% din totalul declarațiilor vamale perfectate. Comparativ cu anul 2016, se atestă o creștere cu 25 098 (cca 52%);

- la export – 132 785 de declarații vamale, ceea ce reprezintă 99,09% din totalul declarațiilor vamale perfectate. Comparativ cu anul 2016, se atestă o creștere cu 16 388 (cca 0,14%).

Concomitent, au fost eliberate 13 certificate de exportator autorizat. Actualmente sînt înregistrați 18 agenți economici care beneficiază de acest statut.

În scopul implementării ghișeului unic și a noului sistem computerizat de tranzit, condiționalități prevăzute în capitolul privind Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC) a Acordului de Asociere, la data de 21 noiembrie 2017 a fost lansat proiectul twinning „Suport în modernizarea Serviciului Vamal al Republicii Moldova în conformitate cu cerințele Acordului de Asociere”.

La data de 29 decembrie 2017, a fost inaugurată o nouă zonă de control vamal în cadrul postului vamal Otaci, care va avea o capacitate de procesare de circa 120 de camioane pe zi. Aceasta va mai dispune de o parcare pentru 35 de autocamioane, două depozite și o cameră de păstrare a corpurilor delictate. De asemenea, Serviciul Vamal este în proces de elaborare a studiilor de fezabilitate pentru construcția unor astfel de zone de control vamal pentru alte trei posturi vamale care înregistrează valori mari de trafic: Giurgiulești, Sculeni, Costești.

De asemenea, în anul 2017 s-a acordat o atenție specială dialogului dintre Serviciul Vamal și sectorul privat, ca premisă esențială în promovarea conformării voluntare a agenților economici privind respectarea reglementărilor vamale în cadrul Comitetului consultativ al Serviciului Vamal

(membri ai comitetului fiind 15 companii din partea mediului de afaceri) și Grupului de lucru privind rectificarea valorii în vamă.

Domeniul achiziții publice

Strategia de dezvoltare a sistemului de achiziții publice pentru anii 2016-2020 prevede tranziția la comunicarea electronică a întregului proces de achiziții publice, începând cu planificarea procedurilor pînă la realizarea propriu-zisă a contractelor.

Astfel, începând cu luna ianuarie 2017, Ministerul Finanțelor, în comun cu autoritățile din subordine (Agenția Achiziții Publice, Serviciul Fiscal de Stat, Serviciul Vamal, Inspekția Financiară), pilotează conceptul noului sistem electronic de achiziții publice (MTender) pentru contractele de achiziții publice de valoare mică. Programul electronic este utilizat în prezent de către 35 de autorități contractante (autorități de stat și companii private), fiind efectuate circa 123 de proceduri de achiziții prin acest sistem, economiile de pe urma acestor licitații constituind 341,77 mii lei.

Totodată, pentru asigurarea implementării la scară națională a unui sistem electronic de achiziții care să permită vizualizarea informațiilor privind planificarea, inițierea și desfășurarea procedurilor de achiziții publice, precum și atribuirea și executarea contractelor de achiziții, a fost elaborat și avizat proiectul hotărîrii Guvernului cu privire la aprobarea Conceptului tehnic al Sistemului informațional automatizat „Registrul de stat al achizițiilor publice” (MTender), care urmează a fi definitivat și remis Centrului Național Anticorupție pentru efectuarea expertizei anticorupție.

VIII. PROTECȚIA MEDIULUI

Activitatea Guvernului pe componenta de mediu s-a axat, în anul 2017, pe **protecția și folosirea rațională a resurselor naturale disponibile în Republica Moldova**, precum și pe îndeplinirea angajamentelor asumate în cadrul Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, capitolele „Mediul înconjurător”, „Schimbările climatice” și „Comerț și aspect legate de comerț”, dar și a prevederilor legislației naționale de armonizare la Directivele UE.

În vederea asigurării protecției mediului a continuat procesul de transpunere a legislației europene în legislația națională, înregistrîndu-se progrese în domeniul evaluării strategice de mediu, al evaluării impactului asupra mediului, al conservării habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică.

Ca urmare a **ratificării Acordului de la Paris (prin Legea nr. 78 din 4 mai 2017) – acesta fiind primul acord universal cu caracter constrîngător în lupta împotriva încălzirii globale**, Republica Moldova va avea acces la finanțarea „start rapid”, precum și la finanțarea pe termen lung a acțiunilor prevăzute în Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova pînă în anul 2030, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 1470 din 30 decembrie 2017. În acest context, Republica Moldova devine eligibilă pentru finanțarea din fondurile internaționale destinate reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră (Fondul Verde pentru Climă, Fondul Strategic pentru Climă etc.), majorînd astfel fluxul de investiții externe pentru proiecte de eficiență energetică și de protecție a mediului.

De asemenea, datorită ratificării Convenției de la Minamata cu privire la mercur (prin Legea nr. 51 din 30 martie 2017), au fost create premise pentru soluționarea problemelor privind echipamentele cu conținut de mercur și deșeurile acestora în scopul protecției sănătății umane și a

mediului împotriva emisiilor de mercur. Trebuie menționat că **Republica Moldova este prima țară din cadrul țărilor Europei de Est care a ratificat Convenția menționată**, ceea ce va favoriza prioritizarea investițiilor în baza unei foi de parcurs pentru soluționarea problemelor privind echipamentele cu conținut de mercur și deșeurile acestora.

Pe parcursul anului 2017 s-a plantat în fondul forestier de stat 441 ha și au fost reabilitate 577,7 ha de fișii de protecție a câmpurilor agricole, suprafața terenurilor agricole protejate constituind circa 12 mii ha. Reabilitarea perdelelor forestiere va avea o influență benefică asupra terenurilor agricole limitrofe.

În scopul extinderii suprafețelor de arii naturale protejate, prin Hotărârea Guvernului nr. 16 din 23 ianuarie 2017 a fost aprobat și prezentat Parlamentului spre examinare proiectul de hotărâre a Parlamentului privind fondarea Rezervației Biosferei „Prutul de Jos”. Crearea rezervației este prevăzută în proiectul transfrontalier trilateral România–Ucraina–Republica Moldova „Consolidarea rețelei de arii naturale pentru protejarea biodiversității și dezvoltării durabile în regiunea Deltei Dunării și Prutului Inferior – Pan Nature”. **Rezervația biosferei pe teritoriul Republicii Moldova va deveni un mijloc de atragere a investițiilor naționale și internaționale**, care vor permite: asigurarea conservării biodiversității; menținerea și îmbunătățirea calității serviciilor ecosistemice; menținerea diversității genetice a plantelor și promovare agriculturii ecologice; restabilirea pădurilor, pășunilor, luncilor și conservarea resurselor de apă; reducerea emisiilor de gaze și a poluanților chimici; sporirea activităților de recreere și valorificare a potențialului turistic; promovarea măsurilor de reabilitare a ariilor protejate.

În vederea implementării măsurilor de combatere a eroziunii solului, a evaluării calității învelișului de sol al terenurilor, a efectuării prospecțiunilor pedologice pentru stoparea formelor active de degradare a învelișului de sol, a efectuării monitoringului solurilor irigate, a aprobării reglementărilor tehnice privind pretabilitatea solurilor și calitatea apelor pentru irigație etc., prin Hotărârea Guvernului nr. 554 din 14 iulie 2017 a fost aprobat Planul de acțiuni privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solurilor pentru anii 2017-2020.

S-au întreprins activități de soluționare a problemei cu privire la gestionarea deșeurilor în Republica Moldova. La 23 decembrie 2017 a intrat în vigoare noua Lege a deșeurilor (nr. 209 din 29 iulie 2016), care stabilește reglementări ajustate la principiile și standardele europene de gestionare a deșeurilor. Totodată, potrivit legii în cauză, a fost stabilit un mecanism nou, care este aplicat în majoritatea țărilor europene – răspunderea extinsă a producătorului, care va încuraja dezvoltarea, producerea și comercializarea produselor, iar după ce au devenit deșeuri, să facă obiectul unei valorificări sigure pentru reducea cantităților de deșeuri în mediu.

Totodată, în scopul asigurării populației și a sectorului economic cu servicii moderne de gestionare a deșeurilor, a fost creat Centrul de gestionare a deșeurilor periculoase, care va organiza procesul de colectare, ambalare, stocare temporară, decontaminare, transportare, eliminare, reciclare a fluxurilor de deșeuri periculoase.

În domeniul gestionării resurselor de apă, prin Hotărârea Guvernului nr. 814 din 17 octombrie 2017 **a fost aprobat Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru**, fiind în proces de elaborare și Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea–Prut–Marea Neagră. În scopul asigurării populației cu servicii sigure și de calitate de aprovizionare cu apă și sanitație, a fost elaborat studiul de fezabilitate pentru extinderea apeductului Chișinău–Strășeni–Călărași, în cadrul Proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală”.

În contextul reformei administrației publice centrale și al angajamentelor asumate în Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, **a fost inițiată reforma**

autorităților administrative de mediu în vederea consolidării funcțiilor de control și de reglementare (autorizare) în domeniul mediului. Ca urmare a modificărilor efectuate prin Legea nr. 185 din 21 septembrie 2017 (intrată în vigoare din 27 octombrie 2017), inclusiv în Legea privind protecția mediului înconjurător, au fost stabilite două autorități administrative, și anume Inspectoratul pentru Protecția Mediului (creat prin Hotărârea Guvernului nr. 887 din 1 noiembrie 2017, prin fuziunea (contopirea) Inspectoratului Ecologic de Stat și Serviciului Piscicol), precum și Agenția de Mediu – cu funcția principală de reglementare a activităților cu impact asupra mediului înconjurător.

În anul 2017 a continuat suportul partenerilor de dezvoltare în procesul de transpunere a legislației europene în legislația națională, în vederea asigurării protecției mediului și a dotării infrastructurale conexe.

De asemenea, a continuat implementarea proiectului „Reabilitarea terenurilor poluate cu hidrocarburi petroliere din satele Lunga și Mărculești III”, cu suportul Agenției Cehe de Dezvoltare, pe parcursul anului fiind instalate stațiile de pompare și filtrare a apei subterane.

Prin intermediul proiectului regional „Inițiativa pentru Apă a Uniunii Europene Plus” (EUWI+), Republica Moldova a continuat cooperarea cu țările Parteneriatului Estic în vederea îmbunătățirii gestionării resurselor de apă, în special a râurilor transfrontaliere. În acest sens, urmează elaborarea studiilor de fezabilitate și a planurilor de gestionare a bazinelor hidrografice.

La implementarea etapei operaționale 6 a Programului de Granturi Mici al Facilității Globale de Mediu, s-a acordat suport la dezvoltarea rețelei de comunități și OSC-uri active în dezvoltarea durabilă și de mediu, au fost finanțate inițiative locale de gestionare durabilă a mediului înconjurător, cu aplicarea mecanismelor inovatoare, inclusiv cu replicarea și extinderea acestora.

Au fost realizate diverse măsuri de adaptare la schimbările climatice în cadrul Proiectului „Suport în procesul de adaptare națională a Republicii Moldova la schimbările climatice”, cu suportul Guvernului Austriei și PNUD Moldova. În acest context, au fost elaborate strategiile de adaptare la schimbările climatice (ASC) și planurile de acțiuni pentru sectoarele forestier și sănătate. De asemenea, au fost consolidate capacitățile instituționale ale Serviciului Hidrometeorologic de Stat al Republicii Moldova (SHSM), racordate la standardele UE ale platformei Metealarm și ale EUMETNET.

În parteneriat cu Ministerul Federal German al Mediului, Conservării Naturii, Construcțiilor și Securității Nucleare, au fost realizate acțiuni în vederea transunerii Directivelor UE în domeniul protecției aerului. Au fost elaborate foi de parcurs pentru Directivele UE și proiectul strategiei pentru monitorizarea și evaluarea aerului atmosferic.

IX. SĂNĂTATE ȘI POLITICI SOCIALE PROACTIVE

În implementarea politicilor de sănătate, muncă și protecție socială, eforturile au fost concentrate pe schimbări și reforme pentru îmbunătățirea calității serviciilor de sănătate acordate populației, punerea în aplicare a noilor formule de protecție socială a categoriilor de populație social dezavantajate și a noilor instrumente de asigurare a bunăstării sociale a cetățenilor.

Una dintre reformele cele mai importante implementate de Guvern în anul 2017 este reforma sistemului de pensii. Reforma a parcurs deja mai multe etape. La prima etapă (din 1 ianuarie 2017) s-a pus accent pe echitate, fiind excluse privilegiile de calcul al pensiilor de asigurări sociale pentru mai multe categorii (deputați, membri de Guvern, funcționari publici,

aleși locali, procurori). Totodată, Casa Națională de Asigurări Sociale a devenit unica instituție responsabilă în domeniu, preluând procesul de stabilire și plată a pensiilor de la 6 instituții de forță, angajații acestora fiind obligați să achite contribuțiile de asigurări sociale.

Etapa a doua a reformei (din 1 aprilie 2017), pe lângă indexarea tuturor pensiilor cu 6,8%, a prevăzut aplicarea unei noi formule de calcul al pensiei, ce reflectă în mod echitabil contribuțiile sociale achitate, cu valorizarea venitului mediu lunar asigurat. De la 1 aprilie 2017 au fost valorizate (recalculate) pensiile pentru limită de vîrstă și de dizabilitate stabilite în anii 2001-2008, de majorări beneficiind astfel circa 84 mii de pensionari (în medie o creștere cu 131,71 lei a pensiilor pentru limită de vîrstă și cu 225,87 lei a pensiilor de dizabilitate). Totodată, pensia minimă pentru limită de vîrstă a fost egalată cu venitul lunar minim garantat, constituind 961 lei pentru circa 139 mii de beneficiari.

Veniturile bugetare sporite au permis valorizarea (majorarea) înainte de termen cu 5 luni (de la 1 noiembrie 2017) a pensiilor stabilite în perioada 2009-2011. Acest proces a acoperit 68 mii de beneficiari. Mărimea medie a pensiei a crescut cu 245,35 lei în cazul pensiilor pentru limită de vîrstă și cu 390,21 lei în cazul pensiilor de dizabilitate.

Mărimea medie a pensiei pentru limită de vîrstă stabilită în anul 2017 constituie 1496,08 lei sau cu 33% mai mult în comparație cu anul 2016 (1126,60 lei), ceea ce reprezintă un efect direct al modificării formulei de pensionare. Același lucru îl constatăm și la pensiile de dizabilitate, mărimea medie a celor stabilite în anul 2017 constituind 1059,74 lei, sau cu 32% mai mult în comparație cu anul 2016 (803,52 lei).

Urmează alte etape de valorizare în 2018, iar efectele reformei se fac deja simțite. Dacă la 1 ianuarie 2017 pensia medie pentru limită de vîrstă a constituit 1301 lei, acoperind 87% din minimul de existență, atunci de la 1 aprilie 2018 aceeași pensie medie este de 1562 lei, depășind, pentru prima dată în istoria Republicii Moldova, minimul de existență pentru pensionari.

În 2017 au fost, de asemenea, operate modificări la Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, fiind stabilită mărimea minimă a pensiei de dizabilitate pentru participanții la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova și cele din Afganistan: pentru gradul de dizabilitate severă – 3 500 lei; gradul de dizabilitate accentuată – 2 500 lei; gradul de dizabilitate medie – 1 500 lei.

Persoanele cu venituri mici au beneficiat și de alte programe de asistență socială, de exemplu peste 90 mii de familii (peste 200 mii de persoane) au beneficiat de cel puțin o plată de ajutor.

A fost eficientizat mecanismul de compensare a cheltuielilor de transport pentru persoanele cu dizabilități prin comasarea tuturor plăților de compensare a cheltuielilor de călătorie în transportul public: urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor) într-o singură prestație, precum și cel de compensare anuală a acestora începînd cu 1 ianuarie 2017.

De la 1 ianuarie 2017 este implementată Legea nr.315 din 23 decembrie 2016 privind prestațiile sociale pentru copii. Astfel, a fost majorată indemnizația unică la nașterea copilului de la 3 100 lei la nașterea primului copil (3 400 lei pentru nașterea fiecărui copil următor) la 5 300 lei, în cuantum egal cu valoarea monetară a coșului minim de bunuri necesare la nașterea copilului. De asemenea, a fost majorată perioada de acordare a indemnizației pentru creșterea copilului în cazul persoanelor neasigurate de la 1,5 ani pînă la 2 ani.

În urma negocierilor dintre Guvern, sindicate și patronate, cu implicarea reprezentanților comunității de afaceri și ai societății civile, au fost operate modificări și completări importante la

Codul muncii al Republicii Moldova nr.154-XV din 28 martie 2003, care reflectă mai echilibrat interesele ambelor părți ale raportului de muncă – angajator și salariat.

Guvernul a aprobat Programul național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022, care prevede aplicarea unei abordări intersectoriale în incluziunea lor socială și asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale acestora în egală măsură cu ceilalți cetățeni, în toate domeniile vieții sociale.

În contextul realizării obiectivului Guvernului de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități mintale prin dezvoltarea serviciilor comunitare, au fost procurate 10 imobile (din mijloacele financiare ale instituțiilor rezidențiale) și au fost deschise 7 locuințe protejate, în care sînt plasate 40 de persoane.

Au fost instituite servicii comunitare integrate în toată țara, cu suportul Rețelei organizațiilor prestatoare de îngrijiri comunitare, fapt ce a sporit accesul cetățenilor la serviciile medico-sociale prestate la domiciliu și a contribuit la îmbunătățirea calității acestora.

Au fost întreprinse acțiuni importante pentru combaterea fenomenului violenței în societate. La 6 februarie 2017 Republica Moldova a semnat Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie. Ulterior, au fost aprobate mai multe acte normative, inclusiv de asistență gratuită pentru victimele violenței în familie și violenței împotriva femeilor (inclusiv a violenței în bază de gen).

În domeniul sănătății a fost demarată o reformă importantă - reforma sistemului de sănătate publică. A fost creată Agenția Națională pentru Sănătate Publică prin fuziunea a 39 de instituții, acțiune conformă celor 10 operațiuni esențiale de sănătate publică, elaborate de Organizația Mondială a Sănătății, avînd la bază promovarea, protecția sănătății și prevenirea bolilor. Agenția a concentrat, de asemenea, toate funcțiile de control din domeniul sănătății.

A fost acordată o atenție sporită aprovizionării cu medicamente a pacienților. În 2017 resursele financiare alocate pentru medicamentele compensate au fost majorate cu 23% în comparație cu anul 2016, iar lista medicamentelor a fost extinsă cu 11 denumiri comune internaționale (pînă la 137 de denumiri). Din 2017 este asigurat accesul la medicamente compensate pentru pacienții cu depresie, cu boala Alzheimer și pentru persoanele cu boli oncologice, pentru diminuarea durerii.

Un rezultat foarte important a fost obținut în tratamentul antiviral al hepatitelor cronice virale B, C și D la adulți și copii. Astfel, în 2017, în cadrul programului au finalizat tratamentul 7 000 de pacienți, din care 6 700 de pacienți s-au vindecat.

Rezultate importante au fost obținute și în cadrul altor programe speciale. În anul 2017 au fost efectuate 5 646 operații pe cord, inclusiv: 4 405 de operații minim-invazive la adulți în cazul infarctului miocardic (în 2016 – 2 289 de operații), 1 211 de operații în cadrul programului cardio-chirurgical (în 2016 – 1 367 de operații) și 30 de operații minim-invazive la copii cu malformații cardiace congenitale, efectuate în premieră în Moldova. Au fost efectuate 1 021 de operații de protezare de șold și de genunchi, în creștere cu 154 de cazuri față de anul 2016. De asemenea, au fost efectuate 3 707 operații de cataractă (în 2016 – 3 177 de operații).

A fost majorată cu 50% indemnizația pentru tinerii specialiști lucrători medicali repartizați în instituțiile medicale publice din mediul rural. Prin urmare, medicii și farmaciștii primesc o indemnizație în sumă de 45 mii lei, iar asistenții medicali beneficiază de o alocație de 36 mii lei. În anul 2017, 331 de medici și farmaciști și 536 de persoane tinere cu studii medicale medii ce activează în mediul rural au primit acest suport financiar din partea statului.

În vederea stabilirii mecanismelor de reglementare a conduitei, a valorilor și angajamentelor morale fundamentale în baza cărora se exercită profesiunea, Guvernul a aprobat

Codul deontologic al lucrătorului medical și al farmacistului (Hotărîrea Guvernului nr. 192 din 24 martie 2017).

În domeniul securității sociale, pe dimensiunea relațiilor bilaterale, în anul 2017 au fost semnate acorduri cu Republica Federală Germania și Republica Turcia.

X. EDUCAȚIA

Educația a fost în centrul preocupărilor Guvernului prin măsuri care trebuie să ducă la îmbunătățirea, modernizarea, creșterea calității și sporirea încrederii sistemului de învățământ.

Consolidarea profesiei de pedagog

Salariile cadrelor didactice au fost majorate cu 11,3% de la 1 septembrie 2017, iar ale cadrelor nondidactice – cu 10%.

Pentru echilibrarea timpului de efort didactic în clasă, de pregătire și reconfortare a învățătorilor, a fost redusă norma didactică pentru pedagogii din învățământul primar cu 2 ore, de la 20 de ore săptămînal la 18 ore.

În vederea asigurării calității pregătirii inițiale a cadrelor didactice, au fost supuse evaluării externe de către Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACIP) toate programele de formare pedagogică din învățământul superior. De asemenea, 15 programe de licență de la 5 universități au fost evaluate de Agenția Germană de Asigurare a Calității, din care doar 13 au fost acreditate.

Dezvoltarea profesională continuă a 3700 de cadre didactice a fost finanțată din bugetul de stat, alocațiile constituind 5 mil.lei.

A fost restabilit învățământul pedagogic în colegii prin modificarea Codului educației al Republicii Moldova nr.152 din 17 iulie 2014, în anul de raportare fiind înmatriculați 250 de elevi cu finanțare bugetară.

Motivarea tinerilor pentru a face carieră în educație

În anul 2017 au fost aprobate măsuri orientate spre menținerea tinerilor specialiști în profesia didactică prin:

- majorarea cu 50% a indemnizației pentru tinerii specialiști cu studii superioare, de la 30 mii lei la 45 mii lei, iar pentru cei cu studii medii de specialitate – de la 24 mii lei la 36 mii de lei. De această majorare au beneficiat circa 1 300 de tineri specialiști;

- micșorarea sarcinii didactice a tinerilor specialiști în primii 3 ani de activitate cu 25% din norma didactică pentru salariul de funcție, de la 18 ore săptămînal la 14 ore.

Revizuirea și dezvoltarea cadrului normativ

Dezvoltarea cadrului normativ în domeniul educației a fost axată pe armonizarea sistemului educațional național cu cel european și internațional.

Astfel, a fost aprobat un nou Nomenclator al domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior (aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 482 din 28 iunie 2017), care satisface cerințele Clasificării Internaționale Standard a Educației (ISCED -2013) și asigură o mai bună concordanță a domeniilor de formare profesională între ciclurile învățământului superior, garantînd continuarea parcursului educațional (licență-master-doctorat),

precum și raționalizarea resurselor financiare ale universităților prin agregarea programelor de studii și sporirea șanselor de angajare în câmpul muncii a absolvenților.

În scopul îndeplinirii obligațiilor asumate prin acordul de asociere RM-UE de armonizare a Cadrului Național al Calificărilor cu cel european (EQF), precum și al organizării raționale a pieței serviciilor de instruire și asigurării relevanței studiilor pentru piața muncii, al asigurării mobilității academice și profesionale, a fost elaborat și aprobat Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova (CNCRM), care stabilește condițiile de recunoaștere și echivalare a duratei studiilor și calificărilor obținute pînă la intrarea în vigoare a Codului educației al Republicii Moldova, aprobat în anul 2014. Menționăm că prin implementarea acestui document a fost lansat procesul de debirocratizare și, deopotrivă, de armonizare cu prevederile Convenției de la Lisabona a procedurilor de recunoaștere a calificărilor și autentificare a actelor de studii obținute. Astfel, au fost instituite premisele necesare pentru facilitarea transferului de calificări între țări, sisteme și instituții, asigurînd transparența învățămîntului și formării din Republica Moldova pentru angajatori, patronate, profesori, studenți și elevi. Mecanismul facilitează procesul de studiu pe tot parcursul vieții și mobilitatea forței de muncă, ceea ce va spori șansele de angajare și accesul la piața muncii.

Modernizarea infrastructurii educației

A fost renovată infrastructura a 83 de instituții de educație timpurie, prin amenajarea terenurilor și instalarea complexelor moderne de joacă pentru copii. Totodată, au fost finanțate lucrări de edificare a 2 grădinițe noi în municipiul Chișinău, unde se atestă cea mai acută criză de locuri.

De asemenea, au fost realizate lucrări de renovare a 21 de instituții de circumscripție, care vor oferi o ambianță modernă, comodă și sigură de studii.

În vederea asigurării accesului copiilor la servicii educaționale în instituțiile de circumscripție din localitățile republicii, au fost distribuite 96 de autobuze.

În 12 instituții de învățămînt general a fost modernizat parcul de calculatoare, acestora fiindu-le distribuite 150 de calculatoare de noua generație.

Condiții moderne pentru studii au fost create și la nivelul învățămîntului profesional-tehnic. În acest context, au fost finalizate lucrările de renovare a 2 centre de excelență din domeniile informaticii și industriei ușoare, iar în curs de executare sînt lucrările la centrele de excelență din domeniile energiei și electronicii, construcțiilor, transportului, serviciilor și prelucrări alimentelor. Astfel, au fost create condiții reale pentru îmbunătățirea calității și relevanței studiilor, a sporit interesul absolvenților de gimnaziu pentru învățămîntul profesional tehnic și, implicit, pentru profesiile tehnice solicitate pe piața muncii din țară.

Dezvoltarea competenței digitale

În contextul în care digitalizarea devine provocarea secolului al XXI-lea, iar competențele digitale capătă o valoare considerabilă în portofoliul oricărui angajat și avînd în vedere dinamica sectorului TIC în țară, au fost întreprinse eforturi consolidate pentru dezvoltarea competenței digitale.

În acest scop au fost dezvoltate o serie de discipline opționale precum „Robotica”, „Tehnologia informației și a comunicațiilor”, „Administrarea calculatoarelor și a rețelelor” pentru învățămîntul general, au fost instruiți 300 de profesori privind utilizarea roboților în procesul de predare, iar 79 de instituții de învățămînt general au fost dotate cu seturi de robotică.

Pentru a satisface atît cantitativ, cît și calitativ cererea de cadre în domeniul TIC, care va cunoaște noi cote în următorii ani, a fost creat Centrul de Excelență în Tehnologia Informației

„Tekwill”. Acesta a devenit o platformă eficientă, unde se conectează ideile, resursele, știința și industria pentru a asigura excelența în domeniul tehnologiei informației. Pe parcursul unui an, 7722 de persoane au participat în diverse activități de instruire, în cadrul a 157 de inițiative, numărul de ore de formare profesională ridicându-se la 64 751. 1 mld de dolari SUA în formă de finanțări au fost atrase de antreprenorii locali și circa 85 de companii au fost ajutate să recruteze angajați calificați.

Parteneriatele dezvoltate pe această platformă asigură relevanța formării tinerilor, sporind perspectivele și oportunitățile de angajare a absolvenților facultăților, precum și formarea continuă a cadrelor didactice și angajaților din industria TIC, și nu în ultimul rând identificarea și recrutarea talentelor în materie TIC.

De asemenea, a fost actualizat și completat conținutul Platformei educaționale www.smartedu.md.

Modernizarea și asigurarea relevanței educației

Pentru diversificarea traseelor educaționale și promovarea unei cariere profesionale timpurii, a fost introdus bacalaureatul profesional.

În scopul sporirii relevanței formării profesionale și al sporirii angajării absolvenților, a fost extinsă finanțarea bugetară a programelor duale de la 280 de burse în 2016 până la 600 în anul 2017, iar numărul agenților economici care au acceptat să participe în programe de parteneriat pentru formarea profesională a crescut de la 15 în 2016 la 44 în anul 2017.

În cadrul centrelor de excelență a fost organizată formarea continuă a cadrelor didactice din învățământul profesional tehnic, care au însușit inovații tehnologice industriale, metode noi de predare și evaluare a competențelor.

Dimensiunea socială a educației

În vederea asigurării accesului la studii, precum și motivării performanței academice, a fost majorată cu circa 5% bursa pentru elevi și studenți din instituțiile de învățământ profesional de toate nivelurile.

XI. CERCETAREA ȘI ȘTIINȚA

Reformarea sistemului național de cercetare și inovare pentru dezvoltarea competitivă a țării

Pentru continuarea proiectelor inițiate și administrarea sistemului, din buget au fost alocate mijloace în volum de peste 388 mil. lei.

În 2017 **activitatea științifică și inovațională** în Republica Moldova s-a desfășurat în cadrul a 457 de proiecte, din care 335 la nivel național (în cadrul apelurilor naționale lansate conform Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr.259-XV din 15 iulie 2004), 55 la nivel bilateral și multilateral (în cadrul acordurilor de cooperare științifică) și 67 la nivel internațional (în cadrul programelor de cooperare științifică).

Rezultatele științifice s-au materializat în 7 858 de publicații științifice și au fost diseminate la scară internațională prin publicarea a 364 de articole în reviste internaționale cu factor de impact. De asemenea, rezultatele activității comunității științifice s-au soldat cu înregistrarea a 116 obiecte de proprietate intelectuală noi de către Agenția de Stat pentru Proprietate Intelectuală (AGEPI); au fost obținuți și testați 14 compuși din grupul substanțelor cu proprietăți antituberculoase și au fost descrise formele lor farmaceutice; a fost elaborată o

tehnologie nouă de producere a nanoparticulelor pentru transportul și distribuția spațială dirijată a celulelor vii în câmpuri magnetice exterioare, pentru utilizare în terapia celulară; a fost asamblat și testat un dispozitiv inteligent pentru hipotermie terapeutică controlată, care oferă posibilitatea combaterii consecuțiilor traumelor ischemice.

Cooperarea internațională s-a desfășurat în strânsă coordonare cu instrumentele politicilor de extindere și de vecinătate, activitatea primordială fiind orientată spre implementarea consecventă a prevederilor Acordului dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind participarea Republicii Moldova la Programul-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare și inovare Orizont-2020 (2014–2020).

Prin Legea nr.190 din 21 septembrie 2017 a fost realizată reforma domeniului cercetării și inovării, care a modificat arhitectura organizațională, de administrare și mecanismul de finanțare a domeniului.

Obiectivul scontat al reformei este sporirea eficienței investițiilor publice, a performanței, relevanței și a contribuției sistemului național de cercetare și inovare în gestionarea provocărilor și asigurarea dezvoltării competitive a țării.

Revizuirile și completările cadrului normativ au fost orientate spre delimitarea clară a funcțiilor, optimizarea numărului de entități cu rol de planificare, finanțare, evaluare, precum și spre diminuarea ponderii finanțării instituționale în favoarea finanțării competitive a proiectelor de cercetare. A fost eliminat fenomenul de concentrare a funcțiilor de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a impactului politicii de cercetare și inovare în cadrul unei instituții, ca în vechiul sistem.

Noua viziune de dezvoltare a domeniului este axată pe cercetătorul științific, care va avea acces liber la infrastructura publică din domeniile cercetării și inovării pentru implementarea proiectelor corespunzătoare priorităților de dezvoltare a țării. Impactul așteptat al reformei este sporirea interesului pentru cariera în domeniul cercetării, creșterea intensității și calității producției științifice.

XII. CULTURA

Îmbunătățirea legislației privind protejarea și promovarea patrimoniului cultural național

În vederea soluționării provocărilor și problemelor identificate în domeniul muzeal al Republicii Moldova, precum și a îndeplinirii angajamentelor asumate de Republica Moldova în cadrul Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană de armonizare a legislației în domeniu, a fost elaborată și adoptată Legea muzeelor nr. 262 din 7 decembrie 2017. Noua lege a muzeelor stabilește cadrul de relații juridice și resurse necesare pentru protecția și promovarea muzeelor și colecțiilor, având ca scop sporirea rolului muzeelor în societate și a impactului acestora pentru dezvoltarea turismului și a industriilor creative.

Legea nr.160 din 20 iulie 2017 cu privire la biblioteci dezvoltă un nou cadru juridic menit să consolideze rolul bibliotecii în societate drept un serviciu public care oferă populației acces la informare, educație și cultură. Elementul inovativ al proiectului constă în obligativitatea planificării resurselor financiare pentru achiziții de carte și documente bibliotecare în limbile minorităților din cadrul comunității pe care biblioteca o deservește. De asemenea, sînt definite serviciile de bază care vor fi acordate gratuit utilizatorilor bibliotecii.

Restaurarea și valorificarea obiectelor de patrimoniul cultural

În domeniul patrimoniului imobil, eforturile au fost îndreptate spre restaurarea, conservarea și punerea în valoare a patrimoniului. În acest sens, au fost implementate proiecte de restaurare și conservare a trei obiecte de patrimoniu: Muzeul Național de Artă, Sala cu Orgă, Teatrul Republican Muzical-Dramatic „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, realizate cu suportul financiar al Guvernului României.

În vederea prevenirii lucrărilor neautorizate, furturilor și delapidării bunurilor de patrimoniu cultural au fost documentate bibliografic 400 de situri arheologice; documentate în teren – 300 de situri arheologice și circa 5 000 de bunuri de patrimoniu cultural mobil.

Dezvoltarea schimburilor culturale și susținerea mobilității artiștilor

Anul 2017 a fost consacrat creației maestrului Eugen Doga. În acest context, Guvernul a aprobat un plan de activități culturale de promovare a creației compozitorului în țară și peste hotare, pentru realizarea căruia au fost alocate circa 1,5 mil. lei.

Concertele în teritoriu s-au înscris în programul activităților dedicate *Zilelor Europene ale Patrimoniului-2017*, fiind susținute în cadrul campaniei „Fii Oaspetele Nostru”, și s-au desfășurat în cadrul obiectivelor de patrimoniu restaurate și puse în circuitul cultural: Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din orașul Căușeni, Cetatea Soroca și Complexul istorico-arhitectural „Manuc Bei” din orașul Hîncești.

A fost susținută organizarea și desfășurarea *Zilelor Diasporei*, în special a *Programului DOR*. În acest context, a fost organizat *Turneul Teatrului Republican de Păpuși „Licurici”* (20-29 octombrie 2017) în Spania și Italia.

Susținerea artiștilor și a inițiativelor culturale

În vederea exprimării talentului creativ și a stimulării originalității și calității, au fost susținute financiar 16 proiecte de producție cinematografică, fiind alocate în acest sens 5 mil. de lei.

În anul precedent au fost susținute financiar 52 de proiecte ale asociațiilor obștești selectate prin concurs public, din care 15 au fost realizate la nivel local, ceea ce reprezintă 29% din numărul total de proiecte.

Pentru susținerea personalităților notorii din domeniul culturii a fost majorat numărul beneficiarilor indemnizației de merit, cu 50 de persoane mai mult comparativ cu anul 2016.

În domeniul artelor și spectacolelor, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a susținut desfășurarea *Reuniunii teatrelor naționale*, a cărei gazdă a fost Teatrul Național „Mihai Eminescu”.

În scopul promovării lecturii și a cărții, a fost susținută organizarea și desfășurarea Salonului Internațional de Carte „Bookfest Chișinău”, ediția a XXVI-a, avînd ca participanți aproximativ 50 de edituri, care și-au expus peste 50 de mii de volume.

Înscrierea unora dintre cele mai valoroase bunuri culturale imateriale în Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural UNESCO

Înscrierea Mărțișorului în Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității (UNESCO) este simbolică și, deopotrivă, prețioasă pentru imaginea Republicii Moldova.

De asemenea, a fost creat Grupul național de lucru pentru elaborarea dosarului de nominalizare a proiectului „Cămașa cu alțiță sau cămașa încrețită la gît/ ia” (în comun cu România) în Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității (UNESCO) și a fost desfășurată activitatea de documentarea comunităților din țară purtătoare a acestui obicei.

Promovarea patrimoniului cultural național și sensibilizarea publicului larg în raport cu valorile acestuia

În acest context au fost organizate o serie de evenimente culturale:

- ediția a XXV-a a *Festivalului Internațional de Operă și Balet „Maria Bieșu*, care a cuprins șapte spectacole cu participarea virtuozilor marilor scene de peste hotare, dar și a artiștilor din țara noastră, care au făcut o carieră impresionantă în străinătate;
- ediția a II-a a *Festivalului de muzică clasică în aer liber „descOPERĂ”*, organizat în cadrul Rezervației cultural-naturale „Orheiul Vechi”. Unic în Republica Moldova și în spațiul Europei de Sud-Est, acest festival a atras circa 5 000 de participanți/vizitatori și a implicat 500 de artiști, care au evoluat pe 3 scene de spectacol;
- ediția a 51-a a *Festivalului Internațional de Muzică „Mărțișor”*. În cadrul programului 22 de spectacole au fost desfășurate la Chișinău, iar 26 – în diverse localități din țară;
- Tîrgul Național al Covorului, organizat în contextul înscrierii a elementului *Tehnicile tradiționale de realizare a scoarței în România și Republica Moldova* în Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității (UNESCO). Scopul acestui eveniment este valorificarea covorului autentic românesc / moldovenesc și a covoarelor conașionalilor ucraineni, găgăuzi, bulgari, polonezi, cunoașterea motivelor și simbolurilor de bază ale covoarelor, precum și familiarizarea cu tradițiile și obiceiurile de iarnă ale locuitorilor Republicii Moldova. Ediția din anul 2017 a fost vizitată de circa 3 000 de persoane, evenimentul fiind organizat în contextul *Tîrgului Acasă de Crăciun*;
- Valorificarea costumului tradițional a avut loc în cadrul *Zilei Portului Popular*. Evenimente similare au fost organizate în 18 localități din țară.

XIII. TINERET ȘI SPORT

Implementarea unor programe naționale pe dimensiunea tineret

Pentru promovarea inițiativelor tinerilor a fost lansat *Programul anual de granturi*, în cadrul căruia au fost selectate 28 de organizații de tineret. Prin intermediul acestuia a fost finanțată realizarea următoarelor proiecte:

- organizarea Săptămîinii Naționale a Voluntariatului (SNV) 2017, cel mai mare eveniment de promovare a voluntariatului la nivel republican;
- au fost realizate instruirii pentru reprezentanții ONG-urilor de tineret în domeniul dezvoltării organizaționale și organizată Conferința Națională a Organizațiilor de Tineret, cu participarea a peste 40 de organizații de tineret din întreaga țară, servind drept platformă de comunicare și interacțiune între acestea etc.;
- 340 de tineri au fost abilitați social și economic prin dezvoltarea competențelor personale, profesionale și antreprenoriale ale acestora. Au fost consolidate capacitățile a 20 de lucrători de tineret în domeniul drepturilor socioeconomice ale tinerilor și muncii decente;
- a fost desfășurat Forumul național al tinerilor antreprenori „Youth Entrepreneurship in a Modern Society”, la care au participat 200 de tineri din Republica Moldova, România, Ucraina, Italia, Georgia și Armenia;

- 300 de tineri, reprezentanți ai minorităților etnice din diferite regiuni ale Moldovei, inclusiv UTA Găgăuzia și regiunea transnistreană, au studiat limba română în baza modulului de conversație integrat în platforma *invat.antem.org*.

A fost lansat *Programul de dezvoltare a Centrelor de Tineret pentru anii 2017-2022*, în cadrul căruia au fost semnate 9 acorduri de parteneriat între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și consiliile raionale privind implementarea Programului.

Pe parcursul anului 2017, în cadrul *Programului de asistență pentru consolidarea și dezvoltarea Consiliilor locale de tineret* au fost realizate acțiuni orientate să asigure participarea tinerilor în procesul decizional în 13 consilii raionale din următoarele unități administrativ-teritoriale: Anenii Noi, Cahul, Chișinău, Dubăsari, Fălești, Florești, Ialoveni, Leova, Ocnîța, Orhei, Rezina, Strășeni, Ungheni.

Programul „Capitala Tineretului”, realizat în anul 2017 în localitatea Varnița (raionul Ialoveni), a fost finanțat cu un buget de 1 303 642, 93 lei.

Promovarea voluntariatului

A fost revizuit și completat cadrul normativ cu privire la delegarea salariaților prin care voluntarii beneficiază de aceleași drepturi și facilități ca angajații delegați ai agenților economici sau ai unităților publice.

În anul 2017 au fost certificate 51 de instituții-gazdă a activității de voluntariat și eliberate 551 de carnete de voluntar.

Dezvoltarea cadrului normativ și de politici în domeniul sportului

A fost adoptată Legea nr. 207 din 6 octombrie 2017 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind abordarea integrată a siguranței, securității și deservirii în timpul meciurilor de fotbal și al altor evenimente sportive.

Dezvoltarea și promovarea sportului de performanță

În anul 2017 a fost finanțată din bugetul de stat desfășurarea a circa 310 acțiuni sportive naționale la ramurile de sport olimpice și neolimpice practicate în Republica Moldova, la care au participat peste 20 000 de sportivi.

2 480 de sportivi au beneficiat de susținere financiară din partea statului pentru participare la competițiile internaționale. Performanțele obținute s-au materializat în 37 de medalii la ramurile de sport olimpice și 109 – la ramurile de sport neolimpice.

De asemenea, au fost organizate o serie de competiții sportive de anvergură, precum: Campionatul European de Dans la Tineret, secțiunea *Latino*, la care au participat 59 de perechi din 32 de țări din Europa; Turneul Internațional G1 Moldova Open la taekwondo, la care au participat 400 de sportivi din 33 de țări; Campionatul Mondial pe Echipe „Fed Cup by BNP Paribas 2017”, la care au participat 15 țări.

În cadrul evenimentului „Gala Sportului 2017” (19 decembrie 2017), pentru performanțele sportive au fost premiați 248 de sportivi de la ramurile de sport olimpice și neolimpice la toate categoriile de vîrstă și 150 de antrenori de la ramurile de sport olimpice și neolimpice la toate categoriile de vîrstă.

Dezvoltarea sportului în masă

În vederea dezvoltării și promovării sportului în masă, pe parcursul anului 2017 au fost realizate mai multe acțiuni și evenimente:

- „Ziua Sportivului 2017”, în colaborare cu autoritățile publice locale, cu implicarea a circa 60 000 de participanți;
- „Ziua Europei”, cursa de alergări, cursa de ciclism, cu implicarea a circa 2 000 de participanți;
- „Ziua internațională a persoanelor cu necesități speciale”, Jocurile Olimpiadei Speciale, cu participarea a circa 400 de persoane cu necesități speciale;
- „Ziua Internațională a Copilului” – Turneul Republican de minifotbal pentru băieți „Guguță”, ediția a XII-a și Turneul Republican de minifotbal pentru fete „Speranța”, ediția a XII-a, cu participarea a circa 14 400 de sportivi;
- „Maratonul copiilor”, cu participarea a circa 100 de copii din familii social-vulnerabile;
- Turneul Republican de Fotbal „Cupa Guvernului”, ediția a XI-a (cu genericul „Nu consum de alcool/Nu consum de droguri/Nu trafic de ființe umane”), în colaborare cu Federația Moldovenească de Fotbal, cu participarea a 20 000 de sportivi.

XIV. MASS-MEDIA

În scopul adeziunii Republicii Moldova la standardele europene privind libertatea de exprimare și activitatea instituțiilor mass-media, este necesară adoptarea unui nou Cod al audiovizualului în conformitate cu rezoluțiile Consiliului Europei, directivele Uniunii Europene, bunele practici comunitare și recomandările partenerilor de dezvoltare. În acest sens, Guvernul își va consolida eforturile pentru contribuția la procesul de definitivare a proiectului noului cod al audiovizualului.

Proiectul de lege privind Codul serviciilor media audiovizuale ale Republicii Moldova și proiectul de hotărâre privind Concepția națională de dezvoltare a mass-mediei au fost înaintate cu titlu de inițiative legislative. Prin urmare, Guvernul va aproba avizele unice asupra inițiativelor respective.

Totodată, pe parcursul anului 2017 au fost asigurate comunicarea și informarea permanentă a publicului privind politicile promovate de către Guvern.

XV. DIASPORA

Pe parcursul anului 2017, în cadrul Programului Global Comun *Integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare (MOMID)* și al Programului-cadru *Valorificarea potențialului migrației în Republica Moldova* au fost realizate multiple activități în vederea maximizării impactului pozitiv și a minimizării efectelor negative ale fenomenului migrației asupra Republicii Moldova.

În conformitate cu angajamentele asumate de Guvern și obiectivele strategice ale politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării au fost realizate următoarele activități: elaborarea și aprobarea unui nou mecanism de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării; oferirea consultărilor comunităților diasporei din Republica Moldova în Statul Israel, Franța, Federația Rusă, Regatul Spaniei în cadrul programului „Guvernul mai aproape de tine”; extinderea cadrului de parteneriat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării cu instituții în domeniu din Albania, Armenia, Kirgîzstan, Bosnia și

Herțegovina, precum și cu partenerii internaționali în cadrul forumurilor și conferințelor internaționale (*Global Forum on Migration and Development*), al reuniunilor de nivel înalt ale Parteneriatului de Mobilitate Republica Moldova-Uniunea Europeană; oferirea a 50 de granturi care au susținut inițiativele diasporei pentru dezvoltarea Republicii Moldova prin proiecte inovatoare, parteneriate tematice, reîntoarcerea profesională și abilitarea femeilor în cadrul programului „Diaspora Engagement Hub”.

Conform estimărilor Organizației Internaționale pentru Migrație, peste 45 000 de membri ai diasporei au beneficiat de acces la informații și servicii de ordin sociocultural, economic și investițional, filantropic și educațional.

Numărul estimativ de beneficiari din țară și de peste hotare este de circa 94 450 de persoane de diverse vârste (copii, tineri, adulți, atât femei, cât și bărbați).

Cu suportul partenerilor de dezvoltare a fost susținută activitatea la a zece *Centre educaționale din diasporă* pentru păstrarea identității naționale, culturale și lingvistice (Kazahstan, Italia, Portugalia, Belgia, Irlanda, Canada, Franța) și a fost lansat programul *Grupurile de Excelență ale Diasporei* prin atragerea persoanelor înalt calificate din diasporă pentru dezvoltarea socioeconomică a țării prin transferul de cunoștințe dobândite peste hotare.

De asemenea, Guvernul a susținut realizarea unui șir de evenimente:

- programe consacrate sărbătorilor calendaristice și evenimentelor culturale – *Crăciun cu dor de casă, Mărțișor de acasă, Festivalul Gustar*;
- desfășurarea Zilelor Diasporei, ediția a IV-a, la nivel național și local;
- organizarea programului guvernamental *DOR - Diasporă*Origini*Reveniri*, ediția a V-a, care a întrunit 100 de copii din 13 țări (Italia, Portugalia, Spania, Germania, Grecia, România, Ucraina, Irlanda, Marea Britanie, Austria, Cehia, Franța, Kazahstan);
- desfășurarea *Bienalei Diasporei*, ediția I (26 decembrie 2017).

XVI. MINORITĂȚILE NAȚIONALE

În ceea ce privește minoritățile naționale, Guvernul a promovat o politică coerentă și multidimensională orientată spre *incluziunea plenară a acestor grupuri*, valorificarea diversității etnice și culturale, precum și spre consolidarea națiunii civice în Republica Moldova.

De asemenea, s-a urmărit respectarea Declarației privind drepturile persoanelor care aparțin minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice și promovarea standardelor internaționale privind prevenirea discriminării pe criterii de apartenență la o minoritate națională, origine etnică, rasă, limbă etc.

Principalele domenii de intervenție pentru incluziunea socioeconomică a grupurilor ce aparțin minorităților naționale sînt reprezentate de *implementarea unor politici integrate*, menite să asigure accesul la sănătate, educație, locuri de muncă, loc de trai, în complementaritate cu serviciile sociale, cultura și combaterea discriminării.

În acest context, au fost dezvoltate suporturi didactice bilingve în limba română și limba găgăuză pentru copii, profesori, părinți și a fost organizată instruirea în cadrul instituțiilor de educație timpurie, unde sînt studiate simultan limba de stat și limba maternă.

Pentru facilitarea incluziunii social-economice a romilor, în cadrul exercițiului de planificare bugetară pentru anul 2018 au fost prevăzute resurse în valoare de 2,2 mil. lei cu destinație specială pentru angajarea și salarizarea a 48 de mediatori comunitari în 44 de localități.

În scopul consolidării capacității mediatorilor au fost organizate sesiuni de formare și a fost convocat primul Forum al Mediatorilor Comunitari. Pentru recrutarea mediatorilor comunitari se respectă principiul „*Pentru cetățenii Romi, cu Romii*”.

Dialogul constructiv cu societatea civilă reprezentativă a grupurilor minorităților naționale a fost realizată pe platforma Consiliului coordonator al organizațiilor etnoculturale constituit în perioada de referință. Consiliul este constituit din 93 de reprezentanți ai organizațiilor etnoculturale acreditate.

Pe parcursul anului, în colaborare cu organizațiile etnoculturale, au fost organizate peste 460 de activități cu caracter cultural, științific și educativ.

Un eveniment național de anvergură pentru promovarea și valorificarea diversității etnice și culturale a fost Festivalul Republican al Etniilor organizat cu genericul „Unitate prin diversitate”.

XVII. SOCIETATEA CIVILĂ

În scopul dezvoltării dinamice a societății civile în Republica Moldova, pe parcursul anului 2017, Guvernul, în comun cu Parlamentul, reprezentanții societății civile și ai partenerilor de dezvoltare, în mod participativ, a elaborat documentul strategic care reflectă angajamentul Republicii Moldova de a consolida în mod sistematic condițiile pentru dezvoltarea societății civile.

Începînd cu anul 2017, a fost pus în aplicare mecanismul de desemnare procentuală. Acesta prevede posibilitatea cetățenilor de a direcționa 2% din impozitul pe venit calculat anual și indicat în Declarația cu privire la impozitul pe venit în folosul unei asociații obștești, fundații sau a unui cult religios.

Conform criteriilor stabilite pentru anul 2017, au fost validate desemnările procentuale ale 16 182 de persoane, circa 9% din totalul declarațiilor depuse, în sumă totală de 2 821 243,60 lei, care au fost direcționate către 302 beneficiari ai desemnării procentuale.

În vederea extinderii sectorului de cooperare cu societatea civilă, Guvernul a selectat și a aprobat, prin Hotărîrea Guvernului nr. 233 din 18 aprilie 2017, componența nominală a Consiliului Național pentru Participare pentru anii 2017-2019. Această acțiune are drept obiectiv primordial consolidarea și implicarea societății civile, a mediului de afaceri și a cercurilor academice în procesul de elaborare, implementare, monitorizare, evaluare și actualizare a documentelor de planificare strategică (în procesul decizional), inclusiv pentru crearea unui mecanism eficient de cooperare între societatea civilă și Guvern, care să asigure transparența, eficiența și calitatea.